Государственная библиотека

Сийле а хоастам а хилба лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ яхареи паччахьалкхенга йохкареи планаш а социалистически декхараш а толаме кхоачашдаьча юрта боахама къахьегамхой!

(КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШЦАРА).

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет — Арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 97 (2826). | Шинарди 22 октябрь, 1963 шу. | Мах 2 кеп.

ЯЛАТ—ДАЬХЕННА

* * *

АХАРХОЙ КОТАЛО

Парте XXII съезден КПСС ЦК Пленумийн исторически решенеш кхоачаш а еш, паччахьалкхенга дохкаш дола ялат алсамдаккхара даькъе кубанций хьокхамца шерра социалистически яхь а йоаржаь, оахача лаьттай структурага юха а хьежа, соахкарчул шозза дукхагIа ялата-бобови культураш дIайийнаяр Грозненски колхозно-совхозни управлене юрта боахамерча къахьегамхоша.

Колхозийн совхозийн къахьегамхоша тIабийрзза балхаш дар бахьан долаш 41297 гектар ка болча ялата хIара гектара тIара 18,9 центнер яккха вIаштIехьдаьлар.

Цунах торо хилар паччахьалкхенга ялат дохкара даькъе тIайийца декхар сийленца кхоачашде.

ТIайийцача декхарах 2564 эзар пунт тасса езаш хиннача метте. Даьхен амбарашка чутессад 2570 эзар пунт ялат, цунах эгтара дикагIа кхачан кIа 1765 эзар пунт, горох — 56 эзар пунт, хьажкIаш — 300 эзар совгIа пунт.

Даьхе гIадъюгаргйола дика гIулакх карагIдаьннад Грозненски опорно-хьокхамеи «Старо - Юртовскийн» совхозий болхлошта, 1-ча Мая цIерахча колхоза колхозхошта, кхыча боахамашта.

Производственни управлене оалхазараш леладераша тоадаьд оалхазараштa деш дола гIулакх, дикка толамаш даьхад фуаш гулдара даькъе шоаш тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара. Цунах торо хиннай план 10 миллиони 820 эзари фуъ дохка дезаш хиннача метте 12 миллион совгIа фуъ паччахьалкхенга дохка. Къаьстта дика болх баьб паччахьалкхенга 4 миллиони 800 эзари фуъ дехкача Ермоловски оалхазарий совхоза къахьегамхоша. Шера план 137 процент кхоачашъяьй.

Грозненски опорно-хьокхама совхоза къахьегамхоша 1 миллиони 600 эзари фуъ дехкад паччахьалкхенга. 1-ча Мая цIерахча колхоза колхозхоша дехкад 1 миллиони 400 эзари фуъ.

ХьатIадоагIача шера ялаташ дика хьувкъийтара къовсам а лоаттабеш 30 эзар гектар совгIа гурахьа юв культураш дIайийнай управлене колхозашен совхозашеи, цунах «безостая-1» яхача сортах дола кхачан кIа — 23 эзар гектар, 12 эзар гектар совгIа зябь аьхай.

Укх шерара юртбоахама балхаш толаме чакхдахара мел эшар деш ба колхозийн совхозийн къахьегамхой.

Шоай торонашка хьажа а хьежа, производственни управлене юрта боахамерча къахьегамхоша дош деннад кхы тIа а паччахьалкхенга 30 эзар пунтал кIезигагIа доацаш ялат дохка, аьнна.

З. ДУДНИК,
Грозненски производственни колхозно-совхозни управлене паркома секретарь.

Г. ИЛЮХИН,
Грозненски производственни колхозно-совхозни управлене начальник.

* * *

Паччахьалкхенга ялат дохкара тIайийца социалистически декхараш 1963 шера 16 октябре кхоачашдаьд Сунженски производственни управлене къахьегамхоша. ТIайийцача декхарах паччахьалкхенга 27500 тонн йохка езача метте, Даьхен амбарашка тессай 27550 тонн ялат, цу даькъе тоъал дукха фу кремнистни рисован сортех йолча гибридни хьажкIий а долаш. Паччахьалкхенга дIахо а дохкаш латт ялат.

Паркома секретарь — В. ВАРЛАШКИН.
Производственни управлене начальник — Н. ГОРОШКО.

ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ ПАРТИЙНИ КОМИТЕТАГА ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕГА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШКА, РАЙОНА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомон республика Министрий Советон чIоагIа раьза а хинна белгалдоакх, района юрта боахама къахьегамхоша башха-дика къахьегама котало яьккха хилар — паччахьалкхенга ялат дохкара тIайийца социалистически декхар ханал хьалха кхоачашдар,

Декхарех паччахьалкхенна дIаяла езар 2564 эзар пунт йолча метте, Даьхен амбарашка тессай 2570 эзар пунт ялат.

Из толам — производственни управлене юрта боахама берригача болхлоша шоай хьинар ца кходеш къахьегарах а производственни управлене партийни комитето, производственни управлене, района ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша тIагIертта организаторски болх барах а хьахиннар.

Шун къахьегама коталоно тешал ду, Грозненски района колхозхошен совхозий болхлошеи Даьхенна хьалхашкара шоай декхар дика кхетадеш хилара а коммунизм хьалъяра сийлахьдоккхача гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаш хилара а.

КПСС обкомон республика Министрий Советон йоккхача къахьегама коталонца даькъала дувц производственни управлене колхозхойи совхозий болхлойи, юрта боахама специалисташ, производственни управлене, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей болхлой, Грозненски района беррига къахьегамхой, уж бокъонца дог тийша я района юрта боахама къахьегамхоша, Октябра сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь, юрта боахама шу толаме чакхдоаккхаргхиларах а кхыйола юрта боахама продукташ яхараи паччахьалкхенга йохкараи тIайийца шоай декхараш кхоачашдергхиларах а.

Района юрта боахама берригача болхлой сийлахь декхар да хиш дехкача лаьттаех, органически минеральнии удобренеех пайда дикагIа эцар духьа хьинаре къовсам а болабаь, цун ларда тIа 1964 шерре а ялати кхыйола юрта боахама продукташи дикка алсамйоахилга Iалашдар.

КПСС Нохч-ГIалгIай обком,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет.

СУНЖЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ ПАРТИЙНИ КОМИТЕТАГА СУНЖЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕГА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШКА, РАЙОНА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомон республика Министрий Советон раьза а хинна белгалдоакх, паччахьалкхенга ялат дохкара тIайийца социалистически декхараш Сунженски района юрта боахама болхлоша сийленца кхоачашдар. ТIайийцача декхарех 27500 тонн дIаяла, езача, Даьхен амбарашка тессай 27550 тонн ялат. Ялат дIахо а паччахьалкхенна дIалуш латт. Уж толамаш даьхад района юрта боахама болхлоша боккха, тIагIертта, чIоагIа болх бар, производственни управлене управлене партийни комитето, районерча ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша боккха организаторски болх бар бахьан долаш.

КПСС обкомон республика Министрий Советон йоккхача къахьегама коталонца даькъала бувц района беррига колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ, производственни управлене болхлой, партийни, советски, комсомольски организацеш, уж дог тийша я цар Октябра сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь юртбоахама шу толаме чакхдоаккхаргхиларах, лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ яхаран кийчъяран тIайийца хинна декхараш кхоачашдергхиларах, хиш дехкача лаьттаех, минеральнии органически удобренеех пайда дикагIа эцилга Iалаш а даь цу наькъаца 1964 шера ялатийн кхыча юртбоахама культурайн тешшаме лакха хьувкъам баккхара лард йоллаpгхиларах.

КПСС Нохч-ГIалгIай обком.
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет.

МИНЕРАЛЬНИ УДОБРЕНЕШ КХАШКА

Ялат дика хьувкъаделга дукхагIча даькъе минеральни удобренеш хьаярахи уж лаьттах тохарахи тийша да. Цудухьа хьамсарча Коммунистически парте йоакхо ю удобренеш арахецаш йола химически предприятеш ханнахьа хьалъяьяхара, удобренеш дукхагIа арахецара.

Боккха низ болаш я дикача даьга кхаьча минеральни удобренеш! Iилма гучадаьннад селитра цхьан центнеро юкъера лаьрхIача 3,5 — 5 центнер кIа, хIаьта суперфосфата — 3—4 центнер дукхагIа хьувкъаделга.

Цхьан Грозненски производственни управлене чуйоагIаш я № 3 йола сомий-баьца даарий совхози № 1 йола шурий совхози. Хьожаргда вай цар хьокхамашка. Гурахьа дIадийнача ялатий цхьан гектара тIа 2,3 — 3 центнер минеральни удобренеш техача № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозо гектара тIара 28,5 центнер кIа чуийцар, хIаьта вIалла а минеральни удобренеш ца техача № 1 йолча шурий совхозо — 4 центнер кIезигагIа.

Вай республике кIезига дац цу тайпара боахамаш. Цар кулгалхошта минеральни удобренеех хьадоалача доккхача беркатах кхета лац. Масала, царех ба Наьсарен производственни управлене «Назрановский», «Октябра 40 шу», «Ингушский» яхача совхозий директораш, специалисташ. Пхьилекъонгий-Юртарчеи ТIой-Юртарчеи отделенешка кхашка дIа ца тоссаш а цхьаккха доал ца деш а йоккхий галаш хинна тоннаш минеральни удобрени латт. Кхетадой-теш Наьсарен паркомо, управленеи совхозийн кулгалхоша зехьа довш латтар бIаьш центнераш ялат долга? Из тайпа гIулакх духхьал Наьсарен управлене хинна Iац. Минеральни удобренеи кхом бац Шаьла, Урус-Мартана, кхыча а управленей цхьадолча боахамаша. Из гIулакх дIахо ла мегаргдолаш дац. Бехке бе беза минеральни удобренешта цу тайпара доал дераш.

«Хьалда лостам болаш хила деза вайцига лаьттанцара балхаш — дикагIча, дIайийна хIамаш дика хьувкъача лаьтташ тIа мамогга дукхагIа удобренеш яхка еза», — аьннад новкъоста Н. С. Хрущева Волгограде къамаьл деш.

Из диц ца долийташ хила еза паркомаш, производственни управленей кулгалхой, партийни организацеш, юртбоахама специалисташ. ХIанз гурахьа дув ялаташ дIадувча хана къаьстта терко тIаяхийта еза дикагIча, дIайийна хIама дика хьувкъаеча лаьтта дукхагIа минеральни удобренеш тохара.

Укх гурахьа вай республике яхьаргья 11,5 эзар тонн суперфосфати 18 эзар тонн азотни хьоари. Иззал дукха удобрени цIаккха а хиннаяц вайцига. Цудухьа хIанз керттердар да цу удобренеех мамогга дукхагIа пайда эцар. Цу балха шоаш бехктокхаме болга кхетаде деза хIара бригадира, управляюще, специалиста, боахамий кулгалхоша.

Хьалхе а оттаьча графиках леладе деза кхашка удобренеш ехкилга. Бокъонца цIаькха а хьажа деза минеральни удобренеш дIадувча ялатаца техача мичахьа бакъахьа да, хIаьта ялат хьатIадала доладеннача хана малагIча участкашта техача пайданегIа хургда.

Колхозийн совхозийн кулгалхоша къаьстта уйла е а нийса вIаштIехьдаккха а деза шоай цIерах хьаена удобренеш машиннаькъа станцешкара хьакхахьар, царна бокъонца доал дар.

Семилетка ялхлагIча шера хьувкъама тешшаме лард йоллара оарцагIбовла беза колхозийн совхозийн кулгалхой, специалисташ, механизатораш. Щаккха а дицдалийта йиш яц цу даькъе керттерчарех цаI — лаьттанна мамогга дукхагIа минеральни удобренеш тохар долга.

КЕМЕРОВСКИ область. Кузбасса доккхача химе флагман — Ново-Кемеровски химически комбинат производственни мощносташ совйоахаш я. Болх бе йолаеннай капролактама, метанола, уратропина, чIоагIача азотни кислотай цехий комплекс. ХIанз йоагIача аргIах болх бе йолалургья карбамида, ионообменни кIувний цехаш. Дика къахьег Веревкин Алексея гIишлонхой комплексни бригадацарча монтажникаша Авкштоль Владимиреи (аьрдехьа) Смирнов Иванеи. «Кемеровхимстроя» тресте хьалха латтараш ба уж.

А. КУЗЯРИНА сурт. ТАСС Фотохроника.

ОКТЯБРА СИЙНА

Крекинг-завода № 5 йолча установка коллективо Ерригсоюзни социалистически яхьах хьалхара моттиг яьккхай.

СУРТА ТIА: установка дикагIа вола оператор Фролов Виктор Иванович. ХIара смена нормаи тIеххкхоачашъю цо.

С. Шерипова сурт.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ТОЛАМ

Шера план ханал хьалха кхоачашъяр а Сийлахь-боккхача Октябра 46 шу дизара баха боаргIача тайпара накъа бахар а духьа лаьцача социалистически яхье йоккха къахьегама котало яьккхай бурув деттача Карабулакски конторерча мехкдаьтта тохкараша.

Деза цIей тIакхачалехьа шера план кхоачашъе аьнна декхар тIанийцадар мехкдаьтта доахараша. 16 октябре, доккхал а деш, рапорт делар цар Даьхенга: шера йола бурув тохара план ханал хьалха кхоачашъяьй! Шу хьадоладелча денз бурув деттараша планал совгIа 49 эзар метр бурув техад.

Из толам баккхара бурув деттараштa новкъостал даьд къахьегам дика вIаштIехьбаккхаро, керда техникеи хьалха латта технологии майрра а тIагIертта а юкъехкахьаро, къахьегамеи технологически дисциплина лакха хиларо, производства кхоачамех тар ма лу дукхагIа пайда эцаро.

Ерригa технико-экономически показателаш кхоачашъяьй. Метр бурув тохарга дIабода мах 4,7 процент лохбаьб. Бурув тохара балхашка дIабода мах лохбара чотах 264 сом ахча кходаьд. Къахьегама овсарле планахчул 26,3 процент лакхагIа я.

Бурув деттача контора рационализатораша бIаь совгIа рационализаторски предложени еннай, хIаьта царех производствана юкъейнхьача 75 предложене 93 эзар сом пайда а беннаб.

Яхье хьалха латт мастераша Н. А. Афанасенкос, И. М. Бородаике, Б. Ф. Касакова, М. А. Яшина, Д. И. Тонкогубова кулгалду бурув детта бригадаш. Цу бригадаша хIанзле а кхоачашъяьй шоай шера планаш, хIаьта нов. Афанасенкой бригадо ший шера декхар, 6580 метр бурув а теха кхоачашдаьд.

Дика къахьийгад вышкаш вIашагIъехкараша а. Цар 17 вышка хьал а яь, шоай шера план 1 октябрь тIаккхачалехьа кхоачашъяьй.

Бурув деттача Карабулакски контора мехкдаьтта тохкараша деррига низаш тIадахийтад шоай декхар сийленца кхоачашдара — шера планал совгIа 8 эзар метр бурув тохара.

А. БАКАЛЮК,
бурув деттача контора технически отдела инженер.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 46 шу дизара накъа болхаш башха-дика къахьегама совгIат кийчдеш ба «Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысла мехкдаьттахой.

«Старогрзонефта» 1-ча промысла мехкдаьттахоша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, телемеханизированни промысла коллективо планал совгIа массехк эзар тонн мехкдаьтта даккха аьнна декхар тIанийцадар. хIаьта из декхар мехкдаьттахоша 15 октябре кхоачаш а дир.

Укх шерах дIаяхача хана чухь мехкдаьттахоша промысла скважинашка чакхъяьккхача 243 геолого-технически мероприяте кхы тIа з кхо эзар совгIа тонн мехкдаьтта деннад. Къахьегама овсарле планахчул 3,7 процент дукхагIа лакхъяьй. хьадоаккхача мехкдаьттага дIабода мах 2,3 процент лохбаьб. Цун чотах хIанзле а кходаьд 25 эзар сом паччахьалкхен ахча.

Яхь лаьцараштa юкъе хьалха йода мастера-коммуниста А. Л. Ананьева кулгалдеш йола мехкдаьтта доаха коммунистически къахьегама цIи лелаю бригада. Цун коллективо, укх шера итт бетта план 9 октябре кхоачаш а яь, цу хана денз ноябра чотах болх бу. Балха тIехь доккхий толамаш даьхад мастераша нн. И. А. Лукьяновеи И. Е. Агарковеи кулгалдеча бригадай коллективаша. Планал совгIа бIаьш тоннаш мехкдаьтта даьккхал цар.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ вокхагIа вола инженер.

Нов. АРАПИЕВ, МАЦА ЧУЙЙЦА ЯРГЬЯ ХЬАЖКIАШ?

Дика хьийкъай укх шера Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьажкIаш. Къаьстта дика я уж Долакха-Юртеи ТIой-Юртеи. Юкъера лаьрхIача гектара тIара 70—80 центнерал тIех хьажкIаш йоалаш звеноаш дукха я цу отделенешка. Иштта я, масала, Долакха-Юртарча Даурбекова Яхьяй, ТIой-Юртарча Кодзоев Бахьаудина, кхыбарий хьажкIаш.

Из да совхоза болхлоша, къаьстта механизатораша укх бIаьсти я аьхки а хьийгача къих даьнна беркат. Iа тIадоагIаш латтилга кхета а деш лоа диллале сихха шоай хьажкIаш чуэца, кхыдола балхаш даь даха гIерташ боахк хIанз совхоза дукхагIа бола болхлой. Дукха студенташ, ремесленни школашкара дешархой, кхыча производственни управленей боахамашкара баьхка нах ба царна хьажкIаш чуэца новкъостал деш. Къаьстта хьинаре къахьег цар укх тIеххьарча деношка, хIана аьлча, царна хов ха шеллуш латтилга а лоа диллала дукха ха ца йисалга а.

Цхьабакъда, белгалдаккха дезаш да совхоза а отделеней а кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша гуйран балхаш ханнахьа чакхдахара шоай беррига, нах а техника а оарцагI ца яккхар бахьан долаш хьажкIаш а, свекла а, коартол а чуэцара балхаш ледара лелаш хилар. Во пайда эц совхозе техниках. Къаьстта ледара латт гуйран балхаш ханнахьа чакхдахара чIоагIа лоархIаме йолча хьажкIаш чуэцача комбайнех пайда эцара гIулакх. 27 я совхозе «ККХ-3» яха комбайн, цхьабакъда царех дукхагIа яраш болх беш хилац. Масала, 17 октябре болх беш ерригаш а 5 мара яцар, 18 октябре 11 яр. Кхы дукхагIа цIаккха а хилац совхозе болх беш йола комбайнаш. Из шаьра хов совхоза директора Арапиевнеи керттерча инженера Кодзоевнеи, хIаьта а хувцалуш хIама дац.

Болх бе дIаараювла комбайнаш а яц бокъонца болх беш. Цкъа-дале, бийсана цIа уха комбайнераши трактористаши ханнахьа юха ца ахар бахьан долаш 10 сахьат даллалца болх бе йолалац комбайнаш. ШозлагIа-дале, тIехьа лелаш летучка ца хиларах цхьа пайдана доаца хIама нийша а сахьаташ доах комбайнаша сеца латташ.

КIезига ба кара хьажкIаш чуэца, кхыча балхашта арабувла совхоза болхлой а. Геттара тесса дитад совхоза кулгалхоша юрташка баха нах балха арабоахилга. ТIеххьарча хана балха ара ца бувлача наха наIарга водаш а царга балха арадовла оалаш а саг вац тха, йоах совхоза болхлоша.

Цудухьа геттара эсала лел совхозе хьажкIаш чуэцара балхаш. Ерригаш а 5 гектар мара яцар 17 октябре чуийца хьажкIаш, 1 октябре а эцанзар 28 гектар мара. Болх иштта лелар бахьан долаш 18 октябре кхаччалца кхоалагIча даькъа тIара мара чуийца яц хьажкIаш.

Хатта доагIа совхоза директорга нов. Арапиевга:

— Маца чуийца яргья совхоза хьажкIаш? ХIанз мо мара чу ца эце лай кIала гIорг ма йий уж.

Л. МАКАЕВ.

Новкъостага Н. С. Хрущевга

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАГА, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛГА

г. Москва.

Куба халкъа, социалистически революце Единни парте, Революционни правительства цIерах а сайгара а даггара баркал оал аз вошал долча советски халкъа, Коммунистически парте Центральни Комитета· СССР правительствана. Хьона Хьайна, тха мехка малхбоалехьарча даькъа тIа доккха туржаI оттадеш мух балара хьакъехьа вежарий уйланца кодам беш а дог лазаш а шо хиларах. Оаха иштта геттара чIоагIа баркал оал шоана зе кхийтача районашта дикача дагара новкъостал делга оаш тIаэцарах а.

Юха а дIакхайкаду аз шун сий деши шуца вежарий доттагIал долаши тхоаш хилар.

Майор ФИДЕЛЬ КАСТРО РУС,
социалистически революце Единни парте хьалхара секретарь, Куба Революционни правительства премьер-министр.

17 октябрь 1963 шу.
Гавана.

ЛЕРТТIА ВIАШТIЕХЬДАККХА ШОАЙ ЛОIАМЕ ДЕШАР

КПСС Центральни Комитета июньски Пленумо белгалдаьккхар вай мехка миллионий университет а хинна дIаэтта долча политически дешара идейни боарам лакхбе а формаш тоае а езаш хилар. Кхоачам ба соахка цу форме вай республике 62 эзар саг дешаш хиннал а, хIавта укх шера 70 эзар совгIа саг хилар а, аьлча. Царех дукхханеша шоай лоIаме Iомаергья марксистско-ленински теори. Укх шера къаьст-къаьста теоретически проблемаш Iомаярца чIоагIа хьаштдолаш я юххьанцара партийни организацеш. Из нийса а да.

Марксизмана - ленинизмана чудоагIача доакъой систематически курс Iомаеш хиннаб массехк шера дукхха коммунисташи парте боацараши. ХIанз уж марксизма-ленинизма къаьст-къаьста проблемаш кIоаргагIа Iомаярга бовл. Маркса, Энгельса, Ленина, дунен коммунистически болама гIорбаьнна болча деятелий произведенеш Iомаеш хургба уж.

Шоай лоIаме марксистско-ленински теори Iомаеш бараштa долча новкъостала тайп-тайпара лекцеш ешилга вIаштIехьдаьккхай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара Щено. КПСС историе, марксистско-ленински философе, политически экономе, дунен халкъашта юкъерча хьала, дунен коммунистически болама, коммунистически кхетам балара, Iилман коммунизма лардий теоретически проблемашта хетаяь хургья уж лекцеш.

Лекцешка ладувгIарца цхьана дешаш барашка йиш хургья политически дешара Щено вIаштIехьйоахаш йолча индивидуальни а группови а консультацешка ладувгIа. Шоай лоIаме дешаш дукха нах болаш йолча йоккхийча юххьанцарча партийни организацешка, цул совнагIа, плане йоацача темаех группови консультацеш е а тарлургда, нагахьа санна уж эшаш моттиг хуле.

Шоай лоIаме дешаш барий балха кулгалду юххьанцарча партийни организацешеи цар могабаьча пропагандисташеи. МалагIа новкъостал де йиш хургья юкъарчал доашаш политически дешара цу звенона кулгалдеш бараштв?

Проблемаш Iомаяра планаш я политически дешара ЩагIа. Кийчъяь я еша могаеш йолча литература спискаш. МоллагIа яле а, марксизма-ленинизма классикий произведени Iомаяьчул тIехьагIа теоретически собеседовани малагIча темах йича бакъахьа я къоастадеш консультацеш хургья семинарий кулгалхошта. Масала, «Империализм, капитализма тIехьара лагIа из хиларах тарра» яха В. И. Ленина болх Iомабаьчул тIехьагIа укх темаех собеседовани елга могаду политически дешара Щено: империализма исторически моттиг, паччахьалкхен-монополистически капитализми хIанзарча этапе империализма вIашдухьленаш ирьялари, империализм йолча хана капитализм экономически политически дегIаахар цхьан боарамагIа ца хилара закон, социалистически революце ленински теории цун дерригдунен-исторически лоархIами, иштта кхыяраш.

Иийша материал шаьръяра дика пайда боалаш метод я кийч а луш рефератaшка ладувгIилга. ЛоархIамегIарча теоретически проблемашта цу рефератий темаш а кийчъяьй политически дешара Щено. Масала, «Коммунизм хьалъяра экономически теори КПСС Программа тIа дегIайоалаяр» яха тема Iомаеш бараштa могаду укх тайпарча темашта хетаяь рефераташ елга: «Коммунизма материально-технически база хьалъяра керттера лоархIам болаш да мехка электрификаци яр дизза чакхдоаккхилга», «Коммунизма материально-технически база хьалъеча ханара производствана комплексни механизаци автоматизации яра лоархIам», «Шоай предприятерча болхлой культурно - технически боарам лакхбалари коммунистически къахьегам бахьанце лоаттабу къовсамн». Кхыйола проблемаш Iомаеча хана де могадераш а иштта кийчдаь долаш да.

Города юкъарча лекторешка хьалхара лекцеш хиннай. Цига лекцеш йийшар города лакхехьарча дешара заведеней дикагIа болча хьехархоша. Лекторей балха дикал-вол ювца хIанз а хьалха да. Цхьабакъда, хIанззехьа а бIаргагуш да шоай лоIаме марксистско-ленински теори Iомаеш барий болх вIаштIехьбаккхара даькъе юххьанцарча партийни организацеша диша диса щенхашттара гIулакхаш. Дешаш болча цхьабарвша хIанз а дика кхетадаьдац марксизма-ленинизма классикий произведенеш дIахо шоай лоIаме Iомаяра лостам мара проблемни лекцеша ца лулга, цу лекцеша систематически кхетамаш ца лулга.

Де мел дезар ца даьлга иштта хьахьокх лекцешка ца боагIаш дукха нах хиларо а. Масала, КПСС райкомаша баьча хоамах, политически экономе проблемашта хетаьча лекцена тIава везаш хиннараш кхо бIаь совгIа саг вар, хIаьта бокъонца тIа а вена лекцега ладувгIаш хиннар алхха 121 саг мара вацар. Iилман коммунизма лардий хьакъехьарча лекцешка ухаргва, аьнна дIаязвеннар 276 саг вар, тIавена хиннар 165 саг мара вац.

Иштта кIезига хиннаб марксистско-ленински философе лоархIамегIарча дешашта а коммунистически кхетам балара проблемашта а хетаяь йийшача лекцешка а.

Мамогга сихагIа дIадаха деза уж белгалдаь кхоачамбоацараш. Бокъонца кхетаде деза ший лоIаме марксистско-ленински теори Iомаяр яхар дукхха а хIама чудоагIаш дош хилар. Ший практикаца айхха бувзам а болаш кIоаргга марксистско-ленински теори Iомаярца цхьана цунна чу доагIа Iомаеш йола проблемаш бокъонца кхетаелга, литература дешилга, семинарашка, собеседовани йолча хана, диспуташка къамаьлаш делга, рефераташ ешилга, статьяш, лекцеш, докладаш язъелга.

С. ВАРЛАМОВ,
КПСС обкома политически дешара Щен заведующи.

СМУ-4 гIишлонхоша лаьрхIадар щей сийна шоллагIча разрядах пхи маляр кийчве. ХIанз малярий говзал Iомаеш ба Хадизова Датуи Вазаева Муслимати, уж Iомабеш дика къахьег Булгакова Александра.
Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Хадизова Дату, Вазаева Муслимат, Булгакова Александра.
Л. Рагожинай сурт.

НОВКЪОСТАША СИЙ ДУ ЦУН

Мастера леладе дезаш дукха гIулакхаш да производстве. ОагIув оагIох а теха новкъосташца болх беш волча, хIара денна цунца цхьана волча цун массанел а дикагIа вIашIехьдаргда ше кулгалдеча коллективана эшар фуд ха, новкъостал де. Цунах тийша да къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхар, дисциплина хилар, наьха балхацара безам совбалар.

Производства дика кулгалхо хиларах тарра вовзаш ва «Красный молот» завода механически цеха мастер Анатолий Васильевич Сетяев. Къахьегам безаш, ше кулгалдерашца Iимерза. эхь-эздел долаш хиларца дукха веза из цеха болхлошта.

Вахара йоккха школа чакхъяьккхай Анатолий Васильевича. 15 шу даьнна кIаьнк волча хана Сийлахь - бокккхача тIем тIа вахача ший даьи вежарийи когаметта производстве болх бе дIаэттар из. Станокаца безам бар цун, токара говзал дукха езар, хIаьта ший дагалаьттар кхоачаш а дир цо. Болх бе волавеннача хьалхара бетта хала дар нов. Сетяевна. Халонех кхераваланзар из. Дукха ха ялалехьа дикагIа вола токарь хилар Анатолий Васильевичах.

Цунах а кхоачамхилазар цунна... Болх а беш деша атта дац, деце а. кхыметтел деша вагIаш шийна йоагIа мукъа ха а ца ехаш дийша ваьлар нов. Сетяев.

Техникум чакхъяьккхачул тIехьагIа смена мастералла хьожавир из.

Хьалха даттарий опыт цехе йоаржаяра йоккха терко ю Анатоле Васильевича. Токара йоккха говзал йолча нов. Кузьмина опыт къонача токараштa дIайовзийтара дукха къахьийгад цо.

Завода а цеха а юкъарча вахаре дизза дакъа лоац мастера Сетяева. Наха кхетам луш вола саг, шийгара кхычарна хьокхам гойташ хила веза. Цудухьа ший идейни а культурнотехнически а боарам лакхбара тайп-тайпара литература деш цо. Балхара мукъа волча хача беседа ю, е газеташ тIара мехка гIоллара, доазол дехьара кердадараш дувцаш болхлошта юкъе бIаргаго йиш я Анатолий Васильевич.

А. ЛОПАТИНСКИЙ,
«Красный молот» завода парткома секретара заместитель.

Монгольски Халкъа Республика. Улан-Баторерча Чойбалсана цIерахча промкомбицата хога гIирс беча фабрика цехе.
В. Соболева сурт,
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМО ЧIОАГIДУ ДОТТАГIАЛ

Цхьана къахьегилга — тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой вIаши кхотабара бола тешамера никъ ба. Цудухьа вIаши дукха безаш, дIа-юха новкъосталаш деш, цхьа дезал санна Iимерза болаш къахьегаш ба город Грознерча дуккхача предприятешка цхьана къахьегаш бола тайп-тайпарча къамех бола нах—эрсий, украинцаш, нохчий, хIирий, гIалгIай, эрмалой, гIумкий, иштта кхы а.

Городе йоккхагIа ярех предприяти я «Красный молот» яха машиностроительни завод. Укхаза къахьегаш я дуккхача къамех бола нах чубоагIаш йола йоккха дика коллектив. Алхха цхьан цхьоалагIча цехе а 12 къамах бола нах ба укхаза цхьана болх беш. Вежарий санна барт тайна ба уж берригаш а. Инженера гIалгIачо Цурова новкъостал а дать слесарь татарин Макеев мастерага кхоачаш лакхвеннав. ХIаьта цу цехе меттел ерригача заводе а дукха везаш волча Албогачиев Дауда ший опыт украинцашта, нохчашта, эрмалошта татарашта дIахьех.

Коммунистически къахьегама ударник волча Албогачиева семилеткахь пхийтта шера норма кхоачашъергья аьнна дош деннад. Из декхар толамца кхоачашдеш ва из. ВорхI шера планал совгIа Российски 30 миллиард сом доаккхача хьинаре дакъа лацар духьа ший балха нормаш итт процент лакхъяйтай цо, хIаьта хIанз тIехьаюсаш йолча участке нефтеаппаратурни цехе штампай наладчикалла балха а ваха цига а доккхий къахьегама толамаш доахаш ва Албогачев Дауд. Цунгара хьокхам эцаш ба завода дуккха болхлой. Ший балха опыт массанена дIайовзийташ, новкъосташта гIо деш хьавоагIа из.

Гаьна, тирка дукъ тIа, Хаян-Корта оалача моттиге къахьегаш я мастера Степан Маркович Свинцова буровой бригада. Цхьан цIен дезал санна барт тайна, Iимерза болаш цхьана къахьегаш ба укхаза бурильщикаш эрсий Кандратьев, Баскаков, Востобойников, украинец Разлолий, татарин Ямбиков, бурильщика помощникаш нохчий Ясуев, Мамаев, гIумке Баширов, гIалгIа Евлоев, эрмало Амонянц—берригаш ялхайтта саг. «ЦаI массанена тIехьа, берригаш цхьаннена тIехьа». яха коммунизм хьалъечун моральни кодекса принцип чIоагIа лелаю цу коллективе.

Цу коммунистически къахьегама коллективера доккха доттагIал хьахьокх цун Iалаьмате дикача производственни хьокхамаша. ТIеххьарча шерашка «Старогрознефта» буровой контора чуйоагIача буровикий бригадашта юкъе хьалха латташ хьайоагIа из коллектив. Семилетка йолаеннача хана денз ялхайтта эзар метрал совгIа мелал лакхерча тIоанашка бурув теха яьннай бригада. Цу хана тоха лаьрхIачул цхьа эзар метр дукхагIа да из.

Электромеханически заводе уборщицалла балха ера, йоагIача хана, нохчий йоI Музаева Тамара. Бакъда, заводерча опыт йоцча болхлоша эрсаша, украинцаша новкъостал а деш электрослесара говзал Iомайир из, хIаьта хIанз ший гIулакха йиззай мастер я из. Укх шера март бетта моттигашкарча Советашка хоржамаш хулача хана Грозненски горсовета депутаталла харжа аьнна Музаевай кандидатура оттайнча из массава раьза а волаш хьалдаьцар ерригача коллективо.

«Грозпромстрой» шоллагIча СМУ дика йовзаш я нохчо Юсупов Бауди керте латта бетонщикий бригада. ВIаши новкъостал делга чIоагIа леладу цу бригаде. Каст-каста бIаргаго йиш я укхаза татарина новкъостал деш воалла эрсе, украинца гIо деш воалла нохчо, кхыбараш. Халданза балха нормаш тIеххьоачашъю, хIаьта хьабеш бола болх дика а бу цу бригадо.

Цхьана къахьегарца чIоагIденна бокъонца дола доттагIал леладеш дуккхача къамех бола нах чубоагIаш йола коллективаш кIезига яц грознерча промышленни предприятешка. Цар массане я кхоачашдераш цхьа декхараш да, цу берригаенй уйлаш цаIаш я. Цар массане а барт тайна цхьана къахьегар бахьан долаш дукхагIа доакх, дикагIа чакхдоаккх мехкдаьтта, сихха дегIайоагIа города а республика а экономика.

ХIара ди тIехьагIа чIоагIлуш хьадоагIа город Грознерча дуккхача къамех болча къахьегамхошта юкъера доттагIал, вошал тIехь дIа-юха гIулакхаш лелалар. Цхьа дезал санна, цхьан мугIаре а этта, Коммунистически парте хьалхленца дог тийшна кхоачашъеш ба уж КПСС XXII съезда исторически решенеш, парте керда Программа, коммунизм хьалъечун моральни кодекс.

С. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ ХИННАР

«Эхь дайнараштa торговле моттиг яц». Иштта корта а болаш 9-ча октябре газета тIа яьккхача корреспонденце тIа белгалдаьхадар горпромторга № 42 йолча тика чу торговле бокъонаш телхаярах дола бакъдараш.

Цу корреспонденце хьакъехьа даьраш дувцаш Грознерча горпромторга директора нов. Березкина язду: «№ 42 йолчу тика чу мах бераша Штефанеи Качаровaеи бургацех сов маьхаш даьхалга бакъда. Нах Iехабарах зIамагIа йола продавщица Штефан балхара а торга системера а дIаяьккхай, продавщица Качарована чIоагIа бехк баьб, кхы дIахо иззаморг дича могийтарг ца хилар дIа а хойташ.

№ 42 йолча тика заведующена Глинчиковайга дIахайтад, цо ший болхлошта тIаьхьожам эсала лоаттабелга».

* * *

1963 шера октябрь бетта 5-ча дийнахьа № 90 йолча «Сердало» газета тIа кепа теха араяьнача «Минеральни удобренеш йоаю» яхача корреспонденцех Старо-Юртовски совхоза парткома секретара нов. Шатаева тхога хоам бу:

«Минеральни удобренеш йоаю» яха корреспонденци оаха парткома заседане йийца а йийцай, хIаьта цу тIа яздаь хинна хIамаш тхона бакъ а корадаьд.

Совхоза керттерча агронома нов. Федоровна а отделеней управляющешта нн. Баталовнеи Нурмагомедовнеи а дIахайтад минеральни удобренеш хIанз санна мара кхы дIахо а доал доацаш лелайича мегардоацилга. II-ча отделене управляющена нов. Нурмагомедовна тIалиллад минеральни удобренеш чулоаттае помещени пхи ди далалехьа тоаяь йоаккхилга, хIаьта цу гIулакха тIазза шифер а я, Iотохаш латташ нийнаш а да».

П Л А Н–ХАНАЛ ХЬАЛХА

Дог раьза хинна «Старогрознефта» цхьоалагIча промысла коллектива болам хьал а лаьца къаьстта дика къахьег укх тIеххьарча беттaшка Грозненски нефтемаслозавода коллективо. ХIара бетта план тIехкхоачаш а еш дезача цIейна сийленца накъа яхара завода коллективо лаьрхIар капитальни ремонт еча ха кIезигагIа йоае, цунга хьежжа дуккхагIа продукци арахеца. Графиках 21 денни бусеи ремонт е езача хIара установкана 10 денни бусеи ремонт ю. Ремонт еча иштта ха кIезига йоа а еш завода коллективо къахьегарах сентябрь бетта план 185 процент кхоачашйир цо, хIаьта ийс бетта план 100,1 процент кхоачашъяьй. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Гилядов Юнатана кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю № 40 йолча установка коллектив. Парафин арахецара 10 бетта план 27-ча сентябре кхоачашъяьй цу установка коллективо.

А. АРСКИЙ,
нефтемаслозавода планови отдела начальник.

ДОГМАТИЗМАИ ТIЕМАХ БОЛА МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКИ ХЬЕХАМ ХАРЦБАХАРАИ ДУХЬАЛ

Дукха ха йоаццаш «Хунци» яхача журнала — КПК ЦК теоретически органа — араяьккхай «ТIемах дола дешаш дувца йиш яц классовой къовсамах йолча марксистски-ленински уйлах къоастадаь» яха статья. Иштта йоккха цIи йолча статья шийх бIубенна авторо шийна хьалхашка оттадаьд духхьала шен Пекинерча ше санна уйла ерашен мара тIемах йола марксистски хьехама керттера дешаш кхета цаделга дIахьокха аьнна декхар.

Автор дIаволалу тIом низ бара средствашца политика дIахо яхьар яха йовзаш йола Клаузевица положени нийса хилар «чIоагIдарца», марксистех волча цхьанне а кхыча бесса из кхетаеш йоаццаше а, хIаьта лоравезаш хIама а дац.

ХIана ду из «Хунцерча» автора? Из къайле чоалхане яц: Китайски «теоретика» «дIахьокха дезар» цу массанена йовзаш йолча положенена укх тIеххьарча шерашка атакаш ма йой яхар. ХIаьта боккъалдар аьлча-м уж атакаш хинна а яц, е йолаш а яц. Уж шийгара дага лаьца атакаш я. хIана аьлча моллагIча а бокъонца волча марксиста лерхI моллагIа бола тIом политика дIахо яхьар хилар. Термоядерни тIом а. нагахьа санна из аламашта тIаоттабойя, иштта политика дIахо яхьар да — нах гоамен нах боабеши йола политика дIахо яхьар да, хIана аьлча иштача политико мара хьоабергбац цу тайпара бола тIом.

Ший къахетамерча оамалах социализма хийра да тIемаш. ТIаккха, социалистически паччахьалкхений политико низ бара средствашца дIахо яхара никъ лувца йиш яц. Нагахьа санна из царга кховде, из массаза а царга кховд ше ца йоалаш, эксплуататорски классашеи империалистически паччахьалкхенашеи лелаеча тIема политикана духьал отта.

Нагахьа санна тIемагa кхувда политика сенга кхача гIерт хьоже, тIаккха ала доагIа цо из цхьа къаьстта хIама. яккха ду аьнна. Ше хIалак е лаьрхIа тIема средствашка кхайда политика хиннаяц хIанзалца историе чухь. Формальни логиках аьлча иштта бола тIом а да политика дIахо яхьар. ХIаьта малагIа? Ше хIалак ергйолча тIемага гIоргьяц духхьал ца тешама, дог диллара. е хьаьръяьнна хьувзача авантюризма политика мара, тIемах хьахургдолчох йола ерригa Iилманна гуш йола предпосылкашца лоархIа е фатализмага дог доаха, е «хур-хургда, хиннар гургда» яха, да—м из а вож а цаI ма дий из, политика мара.

«Хунцерча» китайски теоретика айдаь йоах: «Алхха тIемо нах боабеш, хIамаш лохадеш деча зенах - зуламах а дийца, тIема классовостах дош ца оалаш дита йиш яц». ХIаьта кIезига аьннад цу дешах лаьца укх тIеххьарча хана арадаьхача коммунистически болхлойи партей документаш тIа, царца КПСС Программа тIа в?

Цу творчески марксизма-ленинизма произведене тIа дIаяздаь деций «тIема кхерама цаI мара боаца кхувруч империализм ба» аьнна? Из ше мадарра классовой, Iилманца ларде лаьца аьнна да. Империалисташа кийчбеча хIанзарча термоядерни тIема коммунисташа, дерригача машар безача халкъаша духьал хьинаре къовсам лоаттабеча тIема нах боабеши рузкъа хIалак деши йола оамал бакъдеш хилар дий цу морча тIема классови оагIув биццбалар?

Хургболча тIема хила тарлуш болча чулоацама тохкам ба а бу Iилма марксистско - ленински теоре хаьдда йолча партийни, классови позицеш тIара. Духхьал цудухьа цунна дага доахк тIемах хила тарлургдараш. МалагIча класса деза а деза, пайдане а да из дохьаже йокъ хулаш. долла хIама хIалак дергдола тIемах хьахулар? Из данне а дезац йохаяьча цивилизаце овкъар тIа даькъаза вахара а доацаш, дикагIа дола вахар хьадар духьа дуне эргадоаккхача, хIама хьадеш йолча класса къахьегамхошта.

Иштта йолча перспектива тIа уж оттабергбац хьаьрваьнна хьайзача. долаш дар довзара кхетам байнача империалистически агрессора мара. Цхьабакъда ший са а кхувш из хIама де йиш яц социалистически строяс. тIом ца хулийташ соцабе могаргдола ерригa средствaш, дерригa низаш кхоачадаллалцa. ХIаьта уж тайпа низаш долаш да. Уж хадданза дегIаух. Уж теркал ца деш дита йиш яц царех ца тешачо, машара хьаькъала политикал тIех авантюризм лоархIачо мара.

ТIом халкъашта гоама хиларо дог урауттаду машара гIехьадча низ болча боламо. Цо новкъостал ду термоядерни бомбаш бе лестаеш бола «майра кIантий» юхасовцабара. цо юхакъувл империализма низаш.

Лечкъа а еш «Хунци» яхача журнала тIа араьнача статьяй автора «шоай» я яхаш дIаязъю тIемах йола марксизма-ленинизма ерригa нийса положенеш (цо яз а ду «тха» яхаш!), хIаьта уж догматически цIаькха а юхаювцара из гаьна ца воале а, цхьайолча моттигашка харц а боах цар чулоацам. Кхы хIама дац цо. Цо шийгара дага а лувцаш кхычарна дIатIаязъю йоацаш йола уйлаш. вешта аьлча ший са а кхувш цо тувлаваларга вут дешаш вар.

«Хунци» яхача журнала тIа яздаьд: — «Цар (вешта аьлча КПК-арча раскольникашца барта боацача берригача коммунисташа. **Автора белгалдоаккх**) вIалла а дувцац тIема кхерам мичара хьабоагIа, вIалла гучаяккхац американски империализма агрессе политикеи тIема политикеи, цул совгIа. хозъеш юш американски империализм, империализм гучайоахарштa духьал бувл. американски империализмаша дIабетталу...».

Пекинерча авантюристически теорешца барта хила, американски империализма караваха безам боашаш мел вар бехке а веш, укхаза хьалхара моттиг лоацалургьяц аьрдехьарча фраза китайски мастерашта. Боккъалдар аьлча цар юха хье мара яц цар юхаш дIакхувсача кхалаш тIа кхайса йола кайзеровски Германена духьал «революционни тIом» бара оагIонгахьа хиннарий тезисаш. Бухарини, Троцкийн, цар санна уйла ярашии къонача Советски республика халача 1918 шера, фуннагIа даь а Октябро хьадаьккхар лораде дезача хана, Брестски машар бара духьал баьлар. Иштта болча тIемо революце низ эшабергболга шоашта шаьра ховшиеxь а, цар дIадехар германски империализмаца «революционни тIом» белга. Машара тIехьбаьккха моллагIа а гIа германски империалисташ каравахар лоархIар цар. «Аьрдехьарча» фраза хьуладеш дар болхлой класса низах ца тешар, дикага дог доахилга йоацаш империализмах кхеравалар.

Сийлахь-воккхача Ленина, эттача хьала боагIаш бола лоархIам а баь, хаьдда дIадийхар машар белга. Брестски машар беш кулгаш а яздир. Къонача Советски республикана хала, эхь долаш хиннабале а. из машар эттача хьала кIалхара вала ше цаI мара доаца хIама дар. хIана аьлча машара хьалашка мара йиш яцар чухьаре арахьарен контрреволюци йизза йохаяь дIаяккха. сийлахь-боккхача Октябро хьадаьхараш лораде ха якка.

Исторе хьахьекхар Ленин бакъхилар.

Социализма машар эш, машара тIехьара къовсам — из машаре дахара процессе бIаргагуш котъювлача социализма тIехьара къовсам ба. Кхыча тайпара уйла еш вар ва социализма низах ца тешар. из авантюрага гIерт, цу авантюрах ший мел мах бала беза уйла а ца еш.

Нагахьа санна долаш дар кхеталечара баьннача «эгIабаьча» империалисташа фуннагIа дале а тIом хьоабойя. тIаккха, дувцилга яц. уж ядерни алана юкъе боаргархилар. халкъаша цхьаккха къахетам бергбац из зулам хилийтачохи хьаллаьцачохи, из де царна мелла хала хиннадале а. ТIаккха, духхьал тIаккха тIом хьоабаьраштен царна новкъостал даьраштеи тIаккхетаргба хIанзарча герза беррига тамаше боккха низ. Духхьал тIаккха мара бакъахьа лоархIаргдац тIемо хьаеш йолча системана кхы цIаккха а кIалдусаргдоацаш мукъадалар духьа ца доалаш халкъашта доала зулам. ХIанз йиш я машара яхье капитализм эшае — из цаI мара боаца хьаькъалера никъ ба. Ха коммунизма болх беш я, цунах кхетамца пайда эца а беза.

II

31 июле арадаьннача «Женьминь жибао» яхача газета тIа араяьннай Мао Цзэ-дуна язъяьча «БIаьхбаьча тIемах» яхача произведене 25 шу далара хетаяь «Къамаш - мукъадахара тIехьарча тIема коталон никъ» яха статья. Ше къаьсттача исторически хьале язбаь из болх бувца гIерташ дац вай хIанз. Вай терко тIаоз цу балха положени геттара исторически кхыча хьалашка цецваллал низ боацача методологически хьисапе дIайоаржае а уж положенеш цIаккха дIааргйоацаш, даим. массе ханашка мегаргйолаш я аьнна яшха а гIертаро.

Лай санна, гуччахьарча культ личноста уйланца, цу статья тIа лакхбеш бувц из хетаяьча балха лоархIам, марксистски методологега диллача, цу балха тIа оттаяь я «низ боацар низ болчул котваргхилара стратегии тактикен» яхаш керттерча вывода хьисапе нийса йоаца а вIалла Iилманца йоаца а заключени ю.

Деш дола къамаьл тIемах лаьиз хиларах, пайдане хургда цу тамашерча вывода авторашта дагадохийтача: историе чухь цхьаккха а тIом хиннабац низ боацачо низ бар эшавеш, нагахьа санна, гIулакх духхьал дукхала моменташка ца дохийте. Юхь дIайолалуча ханнарча низий соотношенега хьежа доацаш, вIашдухьал эттача шин моастагIчох тIем тIа массаза а котваьннав из соотношени шийна болча пайдане хувца ховш вар, низашка долча кхоачамбоацачох (мелалах а доацаш) говзалца аьттув а эцаш, дика эттача факторашца чIоагIало а лувцаш.

Шаккха а низа духьал низ мара оттабеннабац. ТIем тIа «мелалца» котваргва яха уйла хилар эггара кIезигагIа хилча а берий хьаькъал да, зулмане деце а.

Нагахьа санна ший бокъонаш лорае ше теIабераштa духьал халкъ хьалгIотташ болча революционни тIемах дийцача, тIаккха из низ боацачо низ болчоа духьал лоаттабу къовсам ба? Халкъ массаз а низ болашагIа хиннад низ-Iоткъам берий кучкал. кхы вIалла хIама деце дукхалца хинна а. МоастагIчуцара къовсам кхы гIажамашца а мича лоаттабу цо, хIана аьлча иштача къовсамо котало йоаккхаргьяц. Дерригa из къамаьл эш гIайгIа-теоретикашта духхьал хIанзарча тIема техника лоархIам кIезигбар духьа, «шоаш дала лаьтта мэбаххкийтара, кхы герз а доацаш империализма духьал лоаттабеча къовсаме кортамукъал езача халкъий наьха провокационно «дегаш ураоттаде», тIема машинни техникеи ядерни герзеи замах ишта деш дола тIахьехамаши хьехамаши уж хIалак бергболаш хургхилар диц а даь. Ленина белгалдаьхад: «Эггара дикагIа дола эскар, революце гIулакха эггара тешаме бола нах чехка хIалак бергба моастагIчо, нагахьа санна кхоачам хиллал уж герзаца кийчбенна беце, про-

ДАГЕСТАНСКИ АССР. Республике дІадолаДеннад альпийски даьгІенашкара Іай доьжадергдолча даьгІенашка жа дІадугІилга. Дагестана жа дІакхувлача наькъашка даьнна бІаьш эзараш жа да хІанз. Іан замалахь жа хургдолча моттигашка мел эша кийчо яь яьннай жа Іулаш тІаьара.

Сурта тІа: накъа даьннад Гунибски производственни управлене Фрунзе цІерахча колхоза жа Іулаш.

Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

ЮРТБОАХАМА ТЕХНИКА РЕМОНТ Ю

Ермоловски коа тІара балхахараш леладеча совхозе, 14-ча октябре денз ремонт е йолаеннай тракторашта, комбайнашта, кхычарна. 113—64 йолча «ДТ-54» яхача трактора ремонт еш ба слесараш Прозоров Василий, Амаев Хьамид, царца болх беш ва из трактор лелаеш вола Хаджиев Хаджи. Ремонт дика ю слесараша Ахмадов Вахас, Абубакаров Хаважа, аьшкапхьаро Масаев Мовлада.

Мастерскешка дика яьй ремонта кийчо. Мел эш Іалашъяьй цилиндраш, поршенеш, голаш йола валаш, каткаш, иштта кхыяраш а. 15 эзар сома мах бола эшаш йола частеш ийцай совхозо. Октябрь бетта ремонт е лаьрхІад 6 трактора, шин комбайна, 4 сеялка, 3 культиватора, кхычарна. Октябра 46 шу дузача ден сийленца накъа бахара ремонтникаша лаьрхІад ноябрь бетта тоае езачарех шин трактор ер бутт боблехьа тоае.

В. КОНСТАНТИНОВ.

ДЕШАРХОШТА БАРКАЛ ЙОАХ

«Дешархоша дика чуэц хьажкІаш- Доккха гІо да цар дер», — йоахар «Ингушский» совхоза директора Умаров Шахмарзас.

...№ 1 йолча Грозненски профессионально-технически училищера дешархой гІадбахар хьажкІаш чуэца бохийт, аьнна, шоашта дІахезача. Кийчо сиха йир цар. Машина тІа еттар эшаргйола хІамаш.

Училища дешархоша «Ингушский» совхозе болх бу дикка хаьяьлар. Дика къахьегарах дІабайзар уж совхозе. Цхьан дийнахьа № 2 йолча хьатта хьажкІаш чІормайоахаши машинаш тІа йотташи бар уж. Царна тІавера Долакоарча школа производственни дешара завуч.

— Мичав шун воспитатель? — хаьттар цо.

— Петр Кононович хьажкІаш тІайоттача ва, — дІахьожавир дешархоша Дышниев Марзабика Іийса.

ВІаши къамаьл деш вар шин воспитатель:

—Тха школа 5—10-чей классашкарча дешархоша вІашгІкхийтта дийцачул тІехьагІа лаьрхІад хьажкІаш дукхагІа чуэцара шун училища дешархой социалистически яхье беха.

— Дика гІулакх дагадехад шоана. Бакъда, лоархІадергдий шо тхоца къовсадала? — хаьттар цо велакъежа.

ХІара денна балхара чуболхаш а Іуйрийна балха болхаш а вІашагІбетталу Долакоарча дешархой Асхабова Марем, Алероев Іаьла, Дзагиев Мовлат-Гири, Саутиев Махьмад, кхыбараш а Грозненски училищерча дешархошца Юрова Валентинайца, Яркина Аняца, Шевцова Марияца, Саидов Іийсаца, кхыбарашца.

— Тахан мел хьажкІаш дІаяхьийтай оаш ялат дІаийдеча пункте? Мел хьажкІаш цІенъяьй? — хетт юртарча дешархоша.

— 27 машин еттай баха. 32 тонн хьажкІаш чІормаьхай. Оаш мел болх баьб? Дукха да грозненцай дувца а хетта а. ХІаьта а царна доккха хІама хетар Долакоарча дешархоша 25 гектара тІа шоаш дІа а йийна, хьалкхеъ, хІара гектара тІара 65—70 центнер хьажкІаш чуэцарах.

Школа хьеннача участка тІа хьажкІаш хьалкхееш дика къахьегарах Москве юртбоахама карагІдаьннарий Ерригсоюзни выставке бахийта хержача 9-ча классе дешаш болча Асхабова Маремен Алероев Іаьласи дувц грозненски дешархошта хьажкІаш мишта лелае еза.

Духхьал шоай участка тІара хьажкІаш чуийца а ца Іеш кхыдола балхаш а даьд Долакоарча школа дешархоша. 550 тонн хьажкІаш цІенъяьй, 240 тонн машинаш тІа еттай, къаьстта дика къахьийгар дешархоша Асхабов Тапас, Салтукиев Асета, кхыбараша. Дукхача дешархошта хьинаре къахьегарах Сийлен грамоташ яла лаьрхІад совхоза дирекце.

Къахьегама йоккха котало яьккхай училищерча дешархоша. 578 тонн хьажкІаш машинаш тІа еттай. 418 тонн хьажкІаш цІенъяьй, 200 тонн Іойоассаьй, 31 тонн хьажкІаш хьагулъяьй, 90 тонн хьахержай, 27 тонн хьажкІаш чуийцай.

Цу тайпара дика толамаш дахар бахьан долаш совгІата ахчеи 14 Сийлен грамотеи елар дешархошта совхоза кулгалхоша. 25 грамота елар дешархошта Наьсарен производственни управлене комсомола комитета.

Ам. ПЛИЕВ.

ШЕКАРА СВЕКЛАЙ ВАГОНАШ ЙОЛХ...

Наьсарен - Вокзалерча машиннаькъа станцена юхе гІолла тІехвоала саг цхьан минута юха ца сецача Іелац. Тамаш а яц. Цига шекара свеклах йотташ латта вагонаш бІаргаейча моллагІа а цецваргва. Дукха дІакхихьад укхазара поездашца кІа, хьажкІаш, коартолаш. Бакъда, свекла укх шера мара кхахьац. Цудухьа хьеж цунга нах.

Шийн самосвала тІара Іо а ваьнна чархашка хьежаш воалл шофер Лукьянов Николай. ТІой-Юртара наькъаш тоадаьдац йоах цо, Іад каттеннадий-хьогІ.

— Сов еттай Іа машин, — ях аз, — никъ во хилар дац из-м.

— Хьажал, — аьлар Николайя, — кузов тІара цхьа свекла хьа а ийца, ябаккхаш миссел ма йий ераш-м.

Цу Грознера хьалвенача зІамигача сагаца дег тІара къамаьл де дагавар со, пункта заведующи Цогоев Александр юкъенйиккха мара.

— Сихха машин Іо а йоассайийя кхай тІа юха гІо,— аьлар цо шоферга.

Бехк бац Цогоев Александра. ХІирий мехкарча Дигорски шекар доаккхача заводера наьсархошкара 200 тонн свекла хьаэца, аьнна вайтав из. Цунга хьежаш ба завода болхлой.

«БМЗ-5—7» яхача гидравлически подъемника тІа шортта дІатІайоал самосвал. Бедарг санна мара ца хеташ урагІахьо цо машин. Минут ялалехьа машин Іойоассаю.

Дукха аллац шекара свекла заготпункта коа. «ТЛ-4» яха трактор латт свеклай аргІан юхе. Низ болча кулгашца санна ши-кхо тонн свекла хьа а ийце вагона чу Іочуйоассаю тракторах боаллача бахьо.

—Поезд яхар. Бакъда, дагалатт кхашка из боккха хьувкъам кхе а баь чуэцаш боахкараш, цар уйлаш, вахар.

...Машиннаькъа тІа санна тайжа йодац тха машин. Иштта шаьра дац Наьсарера ТІой-Юрта долха наькъаш. ДІа-хьа етталу «газик», дом хьачубетт. ХІаьта а хоза я кхашка. Дукха ха йоаццаш шаькъала Іийттача санна сийна хинна гаьнаш дошо бесса ерзаш латт. Ка бола ялаташ хиннача лаьтташ тІа Іаьржа мутІараш дийшад. ХьажкІашта юкъе кемаш санна лел комбайнаш. Шекара свекла чуэцача дойх тхо.

Гаьннара тхога кий лестаю цхьан кІаьнка.

— Ази Мусаси ярраль свекла яьккхай тахан, — йоах 13 шу даьннача Гиреев Ахьмада. Тахан кІиранди доландаь папайна новкъостал де даьхкад тхо.

Иштта кхашка безам болаш ба ТІой-Юртара къона ахархой. Машин кушка тІа дІатІаэза ваьннавацар шофер, бераш машина чу свекла чутасса доладеннача хана. Йоккхаяр ниисъелча шинне а лаьце айю.

— Тахан масс машин еттай, — оаш?

— Ер кхоалагІа я-кх,—йоах дешархоша. Йоккха я свекла. цудухьа сиха хьалъюз машин.

Харц лец бераш. Царна а хов Келигов Бийсолта 77 гектар хулача участка тІа дика хьувкъам хиннилга. Дукха нах боахк кхай тІа чуийнна къахьегаш. Саго «сихле» аьнна цІогІа тоха дезац. Шоашта хов наха культура дукха пайда луш йолга а чу ца эцаш тІехьа яха йиш йоацилга а.

— Казахстане яхача хана аз дукха балхаш даьд свеклай кхашка, — йоах звеноцарча Олигова Совдата. Сона-м дага а дацар вай лаьтташка шекара свекла хьувкъаргья, аьнна. ХІанз тийшай со. Гой, гудараш санна ма йий ераш-м, ел Совдат. ХьатІадоагІача шера сай лоалахой-кхалнах вІашагІа а теха звено ергья аз, дувц Совдата болх бешшехьа а.

Трактора тІехьа свекла хьалехьаеш воалл лохарча дегІара къонах. Из ва звеньевой Келигов Бийсолта. Цун леларга хьежача гуш да Бийсолта шийн болх безаш, цунца мара сакьердам боацаш волга. ХІара гектара тІара 300 гаргга центнер шекара свекла чуэц Бийсолта. Делкъа ха хиллалца лийлар тхо звеньевойца къамаьл де вІаштІехьа ца доалаш. Болх сихагІа бар.

...БІаьстан юххье дар из. Совхоза конторе дІатІавийхар Бийсолта. Ховш дар из хьалхагІа шекара свеклаца болх беш хинналга.

—Укх шера лаьрххІа терко е езаш я свекла, — аьлар цунга совхоза директора нов. Арапиева — Іа из декхар кхоачашдергда, аьнна хет тхона. Хьай звено вІашагІйолла еза Іа.

Бийсолта раьза хилар. Бакъда, хийттача тайпара атта дацар звено вІашагІйолла. Соахка шекара свекла во а хинна наьха тешам байнабар.

— ХьажкІаш кхееча доагІаргда тхо, — йоахар цар. — Свеклаца хьийга къа зехьа доврг да.

Дукха лийлар Бийсолта шийн лоалахой цІагІа чу а увтташ царца къамаьлаш деш.

— Вай лаьтта дика хьувкъоргья свекла, — оалар цо.— Соахка Іунал де а ца ховш йоайир свекла. Аз дош лу шоана вай кхай тІа из дика хургхиларах. Бакъда, бокъонца къахьега дезаргда.

Юххера а вІашагІкхийтар нах. КІеззига лаьттах лордалгаш хьаарайоаллашехьа а целаш бе а дехка кхай тІа бахар. ХІаранена цхьаца гектар йолаш йийкъар участок, болхлошта юкъе социалистически яхь яьржар. Атта дацар низткъа мара бІарга ца гу свекла нийлхъе, оасар де. Дийнахьа саррамца болх а баь юхахьежача цхьа кІаьд мара хилацар цІенъяьр. Цу тІа догІаша а витацар. Лаьтта бокъонца ловсардаха далалехьа Іаьржача морхаша юхакъайла йоаккхар сигле.

Иштта хьувкъам бахьан хаьнаца къувсаш, оасарах свекла лораеш гуйранга дІакхаьчар Бийсолта звеноцара нах. Уж кот а баьлар. Къаьстта гІадбахаб вокиха саг Кодзоев Хьусен, йоІ Келигова Лида, корта кІайбенна Кодзоева Гошта. Хоза хет царна шоай кхай тІара шекара свеклах етта машинаш дІаухаш. ХІаране дийнахьа 7 центнер мара гулъе ца езача 15, кхы совгІа а центнер свекла гулъю. Цул тІехьагІа хьайоах лордаш. Дика доакъар да из. Бакъда, ше уллача доккъалийя дІадоал из пайда боацаш. Совхоза кулгалхоша уйла яц цу гІулакха.

— 10—15 дийнахьа тхоай участок чуийца дарга тхо, — йоах Бийсолта. — Цул тІехьагІа цІаькха юха чакхдаргда свекла йисайий хьожаш.

...Малх дІалечкъа балабоаллар тхо цигара юхадоагІача хана. Корах дІаара а хьежа, гой шоана дІа йолха шекара свеклай вагонаш, — аьлар совхоза керттерча агронома нов. Цечоева. ХьатІадоагІача шера кхы а дукхагІа хургья уж.

М. ЗАНГИЕВ.

БІАЬ ЖИЙНА ТІЕХЬА 140 ІАЬХАР

Къахьегам дукха безарца белгалваьнна ва Наурски района «Терский» яхача совхоза воккхагІа вола жаІу Хамзатов Оалхазар. Из цу боахаме балха вена кхоачаш ши шу а даьннадац, цхьабакъда, цу юкъагІа а цо сийле яьккхай.

—Оалхазар тІавалехьа хьалха хиннача жаІуша хІара бІаь жийна тІехьа халла мара 95—98 Іаьхар а хьалкхебацар, — йоах шоллагІча отделене управляюще Пётр Яковлевич Ракитова. — ХІаьта Оалхазара цу жеха хІара бІаь устагІанна тІехьа укх шера 115 Іаьхар хьал а кхебир, хІара устагІанна тІера лоадама хІама ца эшшаш ялх килограмм тха а даьккхар.

Мишта вІаштІехьдаьлар жаІун иштта дика толам баккха, аьнна даьча хаттара лоаца жоп лу Пётр Яковлевича:

— Бокъонца дог а лазаш цо къахьегарах баьннаб из толам. Жа Іул ше хьайийцача дийнахьа денз волавелар из желаш тоае, жена доакъар кийчде. Из бахьан долаш дикка онда а долаш Іангара даьлар жа.

Ди-бийса ца къовсаш, беррига шийн низ тІа а бахийта къахьегаш ва хІанз хьалха латта жаІу. Сийлахьа а доккха а декхар да жаІуно хІанз шийна хьалхашка оттадаьр — хьатІадоагІача шера шийн Іулацарча хІара бІаь жийна тІехьа 140-нел кІезигагІа боацаш Іаьхар хьалкхебелгеи хІара устагІанна тІера доаккха тха 6.5 килограммага дІакхоачаделгеи.

ХІанзэ а денз хьинаре къахьега волавеннав из ше денна дош сийленца кхоачашдара мел эшар де. Шийн новкъостаца жаІунца Умаров Нурдеца еррига желаш тоаяь, йоахьаь ваьннав Оалхазар. Сагот де дешаш дац доакъара гІулакх а — жа латтаргдолча моттиге тІаэзай кхоачамхиллал силос а йол а.

Дика кийчо яьй жаІуно шийн дахкаргдола жа долча Іула. 800 гаргга жий ба цига бахкаргболаш, искусственни осеменени яра мел эшар даьл.

— Укх шера, — йоах нов. Хамзатова, — хьалхагІа еш хинначул ши кІира хьалхагІа ергья оаха еш йола искусственни осеменени. ТІехьяьнна йоккха йовхал отталехьа деррига жа дехка далийтар духьа ду оаха из. Цунах доккха новкъостал хургда Іодаь Іоахарий ца дойтара.

Шийн новкъостаца Умаров Нурдецеи 25 шу даьннача Махмудова Айнацеи цхьана Сийлахь-боккхача Октябра 46 шу дузача денна сийленца накъа ваха лаьрхІа ва хьалха латта жаІу Хамзатов Оалхазар.

И. ПЕТРУХИН.

ХЬАТТАШКАРА ХЬАЖКІАШ—АМБАРАШКА

Урус -Мартана производственни управлене эггара хьалхарчарца хьажкІаш чуэца болабеннача «Лермонтовский» совхозе хІанзчул тІехьагІа а чуэца езаш 400 гектар совгІа хьажкІаш я. Совхозе 14—15 хьажкІаш чуэца комбайн, шорта тракторш, гонза механизатораш ба. Из иштта дале а цига чуийца яьннар яц 700 гектар гаргга мара. Фуд цун бахьан?

...Іуйрийна 9 сахьат даьнна ха я. Совхоза цхьоалагІча отделене хьажкІий кхай тІа латт йиъ-пхиъ комбайн. Царна гонахьа лел механизатораш. Уж Іуйрийна болх дІаболабалехьа техникага хьожаш боахк. ХІанзалца фу деш даьгІад шо, аьнна хаьттача кхы тхо сихдала дезаш хІама а дац, йоах комбайнера Тахаева. Ха туллийташ багІача механизаторашка хІама оалаш саг вац. Из «бІаргагац» отделене управляющена нов. Идаева. СихагІа хьажкІаш чуэцара дукха оарцагІвалац из. Комбайнаш транспорт ца тоъаш латташехьа а управляюще указанех кхыдола балхаш деш кхоъ тракторни лафет яр. Автомашинех а бизза пайда эцац. Цудухьа хІанзчул тІехьагІа чуэца езаш 110 гектар хьажкІий я.

ВІалла доаде йиш йолаш дац чуэцача хьажкІий аьта гІадамаш. Из башха-дика доакъар да. Бакъда, укхаза кІезига доадаьдац из. Тхо тІакхаьчар гІадамаш лаьтта Іо а тувсаш хьажкІаш хьокхаш ваьллача комбайнера Седаевна. Нагахьа санна шоашка хІама оаларе цу тайпара хІама дергдацар механизатораша.

Чуэцанза дукха хьажкІаш я совхоза кхыча отделенешка а. Масала, йиълагІча отделене 80 гектар, пхелагІча отделене — 75 гектар. ХІаьта кхоалагІча отделене-м хьажкІаш чуэца а болабеннабац.

Геттара эсала лел совхозе паччахьалкхенна хьажкІаш дІалулга а, хІаьта совхоза хьатташка дукха хьажкІаш яда, Масала, пхелагІча отделене 70 тонн гаргга, цхьоалагІча—50 тонн совгІа. Бийсана транспортага болх байташ хилча совхоза хьатташка иззал хьажкІаш ядаргьяцар. Цу гІулакха совхоза дирекци дукха сагота еце а паччахьалкхен планах йоагІачох 50 процент мара хьажкІаш дІаенаяц.

ХьажкІаш сихагІа чуийца яхара сухалбе беза совхоза кулгалхоша. Цу гІулакха царга еррига торонаш йолаш я. Дицдала йиш яц совхозе чуэца езаш 450 гектар шекара свеклаи, дІаде дезаш 1500 гектара тІа гуйран ялаташи, аха езаш дукхха зябн йолга.

З. ГЕЛИСХАНОВ, тха собкор.

Кубанерча колхозашка чуийнна дІадувш боахк гурахьа дув кІа — ялатий керттера культура. 900 гектарагара 1600 гектарага дІакхоачадеш дукхагІа дув кІа Краснодарски крае хьалха латтача, Каневски производственни управленена чуйоагІача «Победа» яхача колхозо.

ХІанз дукха ха йоаццаш коммунистически къахьегама коллектив яха цІи яьккхача колхозе шерра социалистически яхь яьржай Сийлахь-боккхача Октябра 46 шу дизара сийна. Ялат дІадувча балха нормаш дикка тІехкхоачашъю механизатораша. ЦхьоалагІча бригадерча тракториста Д. С. Мальцева, норма 42 гектар мара йоацача метте, пхи сеялка тІехьа а йийза, 72 гектар дІаюв дийнахьа.

СУРТА ТІА: колхоза керттера агроном Г. Е. Коновалови (аьрдехьа) тракторист Д. С. Мальцеви.

довольствеца Іалашбаь беце, Іомабаь беце. Из дашха ца дезаш дика кхетадеш да» (Соч., т. 27 оагІ. 54—55).

ХІаьта китайски стратегаша дика кхетадеш дац из — Ленина аьннар! Цу хьакъехьа уж харц а ба, шоай опыта духьала а ба. Нагахьа санна китайски революционни эскарга цхьадар тІем тІа хьадаьккха а, хІаьта дика доккха дакъа доттагІашкареи союзникашкареи кхаьча а хІанзара герз хиннадецаре, цун низ ца хилара эшабе могаргбарий-теш кхыча мехкара баьккхача захватчикийи чурча контрреволюцеи низ.

Цена реторически хоз автораша оттадаь е хаттар: «Могаргдий тІехьадисача колониальнин ах колониальнин мехкашта низ бола империалистически паччахьалкхенаш эшае»?.

Кортамукъале яккха беча тІем тІара котало Іалаьмате дукххача чурчеи арарчеи хьалех тийша я. Бакъда, лоал оттадьча халкъа оагІонгахьара беча тІема гІулакхо совбоах цу халкъо еча духьален низ. ХІаьта тІема цу гІулакхо оарцагІдоах шийн кортамукъал лораеш болча халкъа новкъостал дара кхыдола халкъаш а. Цхьаннена ца довзе а, китайски новкъосташта из дика довзаш хила деза. Духхьал цІенхаштта, массе оагІорахьа хадданза деш долча новкъосталца, эггара хьалхарча аргІана хІанзарча герзаца а деш, мара Іалашъе йиш яц церашка кхачалца герзаца кийчденнача империалистически гІаьр - оакхараштa духьалара котало. Иштта дувцаций вайна Куба опыто а Алжира опыто а?!

«Жэн минь жибаорча» теоретикаша, тІемах йолча марксистско-ленински хьехама положенешта духьал а баьнна, вІалла дага а доацаш вывод ю «тІемаш тІа котвалари эшари эттача хьале тІемеи экономически потенциал нийсъярца а доацаш хІара оагІонна болча тІема чулоацамца а цу тІара хьадоагІача наьха низаши моральни фактораши нийсъярца а кхоачашдеш да» яхаш (белгалдаьккхад вай).

Цу тайпара, деррига гІулакх наьха низах латташ хул. Дика да Китае 650 миллион саг волаш. ХІаьта фу дерга Куба шийн 7 миллион сагаца 180 миллион саг волча США-на духьал? Еррига проблема моастагІчул дукхагІа нах хилара тІа а кхухьаш, шоаш яхачун идейна духьал бувл китайски новкъостий, хІана аьлча цар кІезига нах бола халкъаш сердало йоацача, дог доахилга йоацача хьала тІа оттаду.

Материальнии экономически торонаш теркал а ца еш, уж духьал ба тІема деша а тІема законах йоагІа котало яккхара а хьакъехьарча марксизма керттерча положенена.

ГІулакх латтац, масала, Корейски Халкъа-Демократически Республикан корейски халкъа духьал беча тІем тІа США-на вІашагІтоха карагІдаьннача дерригача мехкий агрессивни коалицеи, е кхыметтел алхха США шийн экономически потенциалаш формально нийсъярца. ГІулакх латтац цу мехкий халкъий наьха дукхалах а. Из берий ловзар леладеча «теоретикашта» бІаргаго безам хинначул чоалханегІа да.

Проблема чулоацам латтане а латтац Пекинера догматикаш чІоагІа духьал баьннача «герза доазув доацаш болча низа теорех а».

Бокъонца бизза болча марксисташа-ленинцаша цІаккха цхьан оагІорахьеи метафически духьал увттадаьдац герз наха, къовсама средствай дикал-вол наьха дукхала, китайски новкъосташа санна иштта тамаше, бакъла доашхалургдолаш чІоагІа тІагІертта. Укхаза ала доагІаш да, нагахьа санна гІулакх низ болча герзах ца латте, хІана гІертал-теш Пекине иштта тІагІерта из карадерзале?.

Котало йоаккхарг ма йий аьнна тешам бенна тІом бе йиш яц хІанзара техника йоацаш. Цкъа дийца ца Іеш, из дийцад Ленина. Кхы бакъйолашагІа ек из дувцилга йоаца положени вай дешошка.

III.

Герз массе а ханашка хувца ца луш дисац шийн качествага, шийн эффективностага диллача. Цо шийн свойстваш хувцаяларца дІадех из хьадечеи юкъедоаладечеи тайп-тайпара болча боарамах наха дакъа лацар.

Ха хиннай герзо тІемахошкара, эггара хьалха, физически низ хьабехаш. хІаьтта из тохара низ дуккха нах юкъе болча къовсаме кхотабаларца къоастабеш. Кхоачамболаш да фланга е кхотаенна линейни строй дагаехача. Цхьаццаволча топ кхоссачо майрача тур деттача баьречо тІема кхел къестаеш хинна зама дІаяха дукха ха я, герзаца лоаттабеча къовсаме из дегІабоагІаш цо баьча новкъа.

Цхьан сага герза когаметта — тІема техника керттера образец из хиларах тарра — дІаэттад группови герз, низ бола тІема машинаш, хІаьта цул тІехьагІа дуккха нах хІалакбергбола герз а. Іовдала хургдар хиннача хувцамий лоархІам ца бича а герзаца лоаттабеча къовсаме сагаи техникаи юкъера соотношени бІарга ца ейча а.

ХІаьта хиннача хувцамаша хьалха хиннарел гаьнна тІехдола хІамаш а дергда, уж дудала торонаш овлангара хийца а хийцай. Нагахьа санна хьалха тІемах юххера а хулашдар цхьаццаболча тІемахоша е дукххача наха вІаши качбаха топаш вІашка етташ беча тІем тІа гучадоаккхача денаьах хулаш хиннадале, дукхагІча даькъе хІанз из долу йоккха говзал йолча наьха коллективаша лелаю дукха машинни техника, цар соединенеш, объединенеш юкъейоалаярца.

ХІанз ядерни герз арадаларца цу герзах тийша да герзаца лоаттабеча къовсамах хьахулаш мел дар. Цул совгІа хІанзарча дунен халкъашта юкъерча чоалханерча хьале доазув долаш беш бале а моллагІа тІом дунен термоядерни тІемага балар кхерам болаш да.

ХІаьта практиках фу лоархІам болаш ба термоядерни тІом? 1945 шера август бетта американцаша техкача эггара хьалхарча атомни бомбо хьахьекхар, из бІаьш эзараш нах баха городаш хІалакье низ кхоачаш хилар. Цу хана денз — даьча тохкамаша хьахьокхачох, 2,5 эзарзза лаккхабеннаб цун низ. ХІанзехьа а хьаьяй «херосимски» шоллагІча бомбал 5 эзарзза дукхагІа низ бола бомба (бІаь мигатонни бомба).

Итт — ткъо мегатонни йола ракетни термоядерни боеголовка е бомба тахкара лелхийташ хьахинначохи теоретически лоархІамехи пхийтта — ткъо километр радиус йолча, е ворхІ бІаь эзар квадратни километр хулача моттиге мел дола дийна хІама Іаг хьеккха хІалакдийя дІадоакх. Шовзткъе итт мегатонни термоядерни бомба низ ба цаІи ахи— кхоъ эзар квадратни километр хулача зоне мел дар хІалак де, хІаьта бІаь мегатонни йолча бомба — йиъ-пхиъ эзар квадратни километр хулача территоре тІа мел дар хІалак де.

ТІаккха цхьа йоккха термоядерни бомба кхоачамболаш я лаьттан букъ тІара йоккхий городаш, дикка нах баха районаш, миллионаш бола нах хІалакбара.

Термоядерни тІема катастрофически оамал цун цецваллал хІама чІоагІа дохо болча низах лаьтта ца Іеш, теореца хаьдда кхоачаеш долча дукхха хІама хІалак деш дола герз юкъедоаладара стратегически формех а латт- — ДІадахача тІемех эргаш. хІанз керттера, эггара чІоагІагІа хІама доха деш бола тІема низ тІаберзабаь хургба эскара а боацаш, цкъара тохача хІаманца моастагІчун низ бохабергболаш керттерча экономически политическиин центрашта, хІаьта иштта мехка кІоарга ядача стратегически объекташта а. Эггара кІиг-мискагІа даьча лоархІамаша хьахьокхачох, термоядерни тІем тІа 800 миллионагара миллиардага кхоачаш нах а боабергба, вахареи адамаш прогрессивни дегІадахкареи керттера материально-технически база хІалак а ергья.

Цхьадолча мехка лаьтта тІом болабалари йистебалари чакхдаргда массехказа ядерни хІама тохарца, цул тІехьагІа хиннабий ца ховш мохк дІа а боалаш.

Из анализ яьчул тІехьагІа ала йиш йий китайски гІайгІа-теоретикаша яххача тайпара «низ боацар низ болчул» котваргва, цунца тоІадаь доахка халкъаш къовсама «хьалгІовттарг а» лерхІаш?

Нагахьа санна Іадсаькхашцеи, товрашцеи нах мушкетешта духьал оттабеннабаларе, хІаьта пулеметашта — копьяшцеи палицашцеи, тІаккха дунен тІа хургьярий-теш йоккхий колониальни паччахьалкхенаш.

Нагахьа санна советски ракетно-ядерни герза чІоагІа низ хиннабецаре, тІаккха Кубана могаргдарий сатийна социализм хьае, керда арабаьннача «теоретикашта» могаргдарий эггара тІехйола марксизм я яха шоай догматически тІехьайнса идейкаш кхайкае? Могаргдарий-теш.

Цул совгІа Кортамукъадалара тІемай дукххача шерашка Іайнача опыто хьахьокхачох, карадахача халкъашка юххьанца эшача хана къовсама партизански формашка а даьле, тІаккха шоай моастагІчул эсалагІа доацаш. кхыметтел цул тІех а, герзаца кийчдаьи дика вІашагІтехаи дола халданза дола эскар хьадара новкъа мара доахаденнадац цІенхаштта дола толамаш.

ХІанзарча тІема техника цхьа хІама дагадолаш боаггІаш бола лоархІам ца барца мара деш хила йиш яц политически хьакъехьа бехктокхаме ца хеташи Іилма даькъе кегар болаши дола саг герза духьал увттавелга а низ болаш вар «бІубенна» эшаве низ боацар тІахьехилга а.

IV.

Китайски теоретикаша кийчлуш иштта хьанйца «бІаьхбаьча тІема» стратеги а яц керда. Советски тІема уйлана хьалхагІа а нийсденнад «моцала стратеги», «хІама дохадара стратеги» метафизически вІашдухьал увттае гІорташ хилар дохаделга. 20-ча шерашкехье а, цу проблемах СССР дискусси йолча хана, Іилма теоре тешшавеш дохадир «меца стратеги» хьаллоацараша вайна из харц теори качйолла гІерташ леладаьраш, социализм еш йоаллача къонача советски паччахьалкхен низахи торонехи из ца тешаш хиларах цун овлаш доахкилга нийса хьахьеккар. Ишта ца тешаш хилар дац теш из «теори» хІанз болча юхаувттадерий ларде латтар а?

Кхыметтел шийн дика, хаьдда доазув оттадаь дале а, къама опыта хьалашка а харцдаха йиш яц истори, «шийн кхоачамашца чІоагІало а лувцаш» эшаяь Китая тайп-тайпара халонаш, «котало яьккхай алхха шийн низашца» яхаш. чІоагІ а деш.

Бакъда, шоашта де могар дир китайски новкъосташа революци котъяккхара. Халкъа дукххача наха хьал а лоацаш. Китая коммунисташа котало яьккхар къизача а бІаьхбеннача а кортамукъал яккхара тІехьарча тІем тІа.

Цхьабакъда, цу тІем тІа цкъа нийсбенна ца Іеш, дукххаза шоаш мел халача хьала тІа нийсбеннаб. къаьстта аьлча 1945 шера, китайски новкъосташта. хІанад а хац. хІанз дагадагІац. Фу хургдар китайски революце низах, нагахьа санна советски халкъо дог цІена лоаттабаьча къовсамо Малхбоалера империализма чІсагІало — японски квантунски эскар дохадаь децареи классах болча вежарашта новкъостал даь децареи?

Шоай кхычахьа ярга йиш йоацаш доазув долаш йола опыти цунга хьежжа йола теореш массанена бола хьалхле лелаяра никъ баь дІаоттаде а гІерташ, цар хьалхарча плане увттаду хІанз эттача исторически хьалашка вІалла а иегаргдоацар, цунца халкъаш тувла а деш, юкъе юкъ а ехкаш, харцдоах тІема доладе марксистско-ленински теори, коммунизма гІулакха Іалаьмате доккха зе а деш.

* * *

«Кердача приемашца шийн декхараш кхоачашде Іомавала йиш яц тахан, нагахьа санна къаьнара приемаш нийса ца хилар селханарча опыто вайна хьагойта деце», — яьхад В. И. Ленина (Соч., т. 33. оагІ. 70).

Шийн бахьан доацаш дац деррига адамаша тахан иштта къаьстта чІоагІа тІемеи машареи проблемай терко еш хилар. Уж даиман а обществах долча хьалха латтача Іилма дешаш хиннад. Цудухьа кІезига терко еш хиннаяц цу дешай марксизма классикаша, адамий общества историе чухь тІема бола нийса боагІа шийн тайпара лоархІам а беш.

ХІанзарча исторически хьалашка тІема теори нийса Іилманца, бокъонца марксистски оттадар. тІемеи машареи дешашкара заман башхалонаш Іилманца тахкарца чІоагІало лувца нийса политика—духхьал из да догматически тувлаяларах мукъа йолча марксистско - ленински партеша хьаэца мегаргдар.

Инарал-майор Святослав КОЗЛОВ, АПН военни обозреватель.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДІАЯХАЧА ЗАМАН ВОРДАЦА ГАЬНА ВОАЛАЛУРГВАЦ...

ФРГ КАНЦЛЕРА ЭРХАРДА ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ЗАЯВЛЕНЕ ХЬАКЪЕХЬА

☆ ☆

БОНН, 18 октябрь. (ТАСС). Шин правительства арахьарча а чухьарча а политически программа хьакъехьа тахан бундесвере правительственни заявлени йир ФРГ федеральни канцлера Л. Эрхарда.

Шин сахьата дІаьх а луш ше даьча къамаьлаца Эрхарда хьаллаьцар Бонна политика дуккха а хьалхара принципаш. Къаьстта аьлча, «вай политика керттера декхар да из тІом йистебаккхара новкъостал делга» ше аьнна доллашехьа а, «шийлача тІема» бехктокхам Советски Союзана хьатІабилла гІерташ вар ФРГ керда канцлер.

ГДР-е бахача немцашта «самоопределенена йола бокъо» ца ялара Советски Союз бехке еш вар Эрхард, хІаьта из, Бонна официальни меттала аьлча, ГДР Малхбузехьарча Германех дІатохилга да.

ГІулакхаш кхохкаденна латтара керттерчарех цхьа бахьан германски дош хилар бакъ а даь. Германи вІашагІъяккхарца «хьаштдолаш» я Советски Союз, яхаш къарлора Эрхард.

Малхбузехьара Берлин ФРГ «чудоагІа цхьа дакъа» да а аьнна, канцлера хьаллаьцар ширъенней шийна кІалха цхьаккха бокъоний лард йоацаши йола боннски политика къаьна тезис. ДІахо йодача хана а Малхбузехьарча Берлинера малхбузен паччахьалкхенаш дІа ца гІоага хьаллоацаш вар из.

«Вай политика ларда керттера лард а йолаш» юсаш я, аьлар дІахо Эрхарда. Къилбаседаатлантически пакта организаци. Бундесвер дІахо чІоагІъяра а, хІаьта иштта «НАТО дуккха оагІонаш йола атомни низаш» хьадара а тІахьийхар цо. Канцлера даькъала йийцар франко-малхбузенгермански тІема политически цхьоагІо, цо яхачох, из цхьоагІо «европейски интеграцена» гІулакх деш я. Германе Федеральни Республике керда правительство хьаяь ха, аьлар Эрхарда, дерригдунен-политически дегІаахара фазаца нийсъелар, Малхбоаленнен Малхбузеннеи юкъера гІулакхаш эргадала доладеннача хацаца, «федеральни правительствана хетачох, США-ней Советски Союзаи юкъера контакташи переговораши пайдана хила йиш йолаш а я, уж дІахо яхьа а еза», аьлар цо.

«Федеральни правительство цу гІулакха тІера яланза хилар» белгал а даьккха, Эрхарда дІахо хьаллаьцар юкъарча рынке Англи хьаэцилга.

Чурча политика дешашта хетадаьдар правительственни заявлене ондагІа дола дакъа: экономикана стабилизаци яра проблемана, аграрни, финансови, социальни, иштта кхыча проблемашта.

Бундестаге 24-ча октябре ювца лаьрхІа я Эрхарда яь правительственни заявлени.

Чакхдаланзар!

ФРГ ВИКАЛО ЛОНДОНЕ ХЬОВЗАДАЬ ПРОВОКАЦИОННИ ГІУЛАКХ

ЛОНДОН, 18 октябрь. (ТАСС). Английски кепа йоазоно уйла тІайохийт ФРГ посольства викало Лондоне эхь доацаш хьовзадаьча гІулакха. «Дейли экспресс» яхача газето беча хоамах, цу посольства болхлоех цхьанне Лондона Эрлс-Кортерча дунен халкъашта юкъерча автомобильни выставка цІеношка чу а ийкха, цІогІа дийттад ГДР павильона хьалхашка михо теркаеш ягІа Германски Демократически Республика байракх Іояккха, яхаш. Цхьабакъда, выставка директор а из вІашгІъеллар а волча Альберт Гуда тІаэца тигадац боарамал тІех коачвенна хьувза малхбузен-германски дипломат.

Альберт Гуда «Дейли экспресс» яхача газета корреспондентага аьннад автопромышленникийи автомобилаш йохкарийн общества ший членалла хьачуийцай ГДР, цул тІехьагІа белгалдаьккхар цо: «Малхбоален-германски байракх Іояккха вІалла дага а ваццо». ГДР байракх хьалхагІа а санна михо теркаеш ягІа павильоне дІачуводдача.

ФРАНЦУЗСКИ РАКЕТА СИГАЛЪЯХИЙТАР

ПАРИЖ, 18 октябрь. (ТАСС). Сахарерча тохкам беча базера тахан фона тІерча тІоанашка урагІъяхийтай цхск чудола контейнер тІа а латташ йола «Вероника» яха французски ракета. Къаьстта оттаьча коммюнике тІа герзашцарча низий министерства хоам бу, лелаш мел яьккхача хана чухь приборашца Лаьттан тІа Іочу хоамаш даь хьайбага фу хьал да хойташ.

А. Хьюм — Англе премьер-министр

ЛОНДОН, 19 октябрь. (ТАСС). Укхаза официально бакъдаьд лорд Хьюм Англе премьер-министралла хьожаваь хилар.

* * *

Лорд Александр Фредерик Дуглас Хьюм ваьв 1903 шера бІаьхийча дезале. Итонски колледже дийша ваьннав. 1931 шера Къулбехьен Ланарк яхача округе гІолла консерваторий партегара парламенте хорж. Цу шера денз тайппайпарча министерствашка дуккхаза а бехктокхамерча гІулакхаш тІа хиннав Хьюм.

1937 шера «Кагирхой имперски лига» («Къонача консерваторий лига» яхача организаце) председателалла хержа хиннав Хьюм. 1937 шера мае, Чемберлен премьер-министр хиннача хана, премьер-министра ший парламентски секретарь вир Хьюмах.

1945 шера кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства парламентски секретара заместитель хилар цунах.

1951 шера денз — лордий палата член. Черчилла правительстве 1951 шерагара 1955 шерага кхачалца Шотландецарча гІулакхашта вола паччахьалкхен министр хиннав. 1955 шерагара 1960 шерага кхаччалца — къамашта юкъерча доттагІлен гІулакхий министр. Из хиннав лордий палата лидера заместитель (1956—1957 шераш), лордий палата лидер а лорд а — совета председатель (1957—1960 шераш).

1960 шера июлера денз укх тІехьарча ханналца кхыча мехкашцарча гІулакхий министр хиннав.

Великобритане правительства цІерах укх шера 5 августе лорда Хьюма Москве кулг яздир фега, космически арене, хи кІал ядерни герза деш дола тохкамаш дехкара хьакъехьарча Договора.

Премьер-министра гІулакха тІа хьожаварца лорд Хьюмах официально яхаргда сэр Александр Дуглас Хьюм.

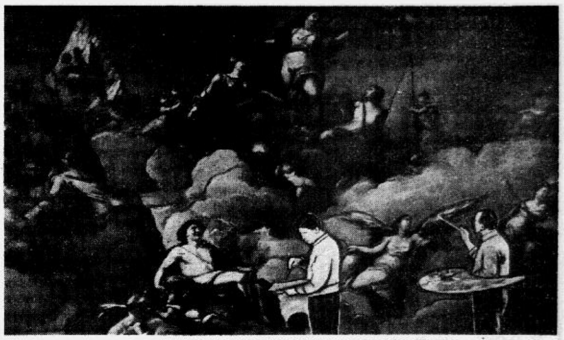

ЛЕНИНГРАД. Лохехьарча парке уллача Йоккхача Петергофски дворецa чухьара парадни залаш юхаметтаоттае йолаеннай. Іилман-реставрационни мастерскеша бу из болх.

Эггара хьалха болх дІаболабергбар Портретни зал я (хьаяхагІа «музайи працейи кабинет» оалаш хиннад цунах). Юхаметтаоттадаьд помещенеш хозъеш хинна 368 сурт.

Сурта тІа: Портретни зала плафонаш юхаметтаоттаеш боахк художникаш В. Г. Корбани (аьрдехьа) Я. А. Казакови.

И. Баранова сурт, ТАСС фотохроника.

МАССАЗАРА БОАЦА ООН-а КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТА ЧЛЕНАШ ХЕРЖАБ

НЬЮ-ЙОРК, 18 октябрь. (ТАСС). Тахан Генеральни Ассамблея XVIII-ча сессе пленарни заседане массазара воаца Кхерамзлен Совета кхо член хоржаш хоржамаш хилар.

Массазара воацача Кхерамзлен Совета кердача кхаь члено 1964 шера 1 январе денз юкъера доалача мехкий—Ганай, Венесуэла, Филиппинай моттигаш дІалувца еза.

КъайлагІа кхадж а тоссаш чакхъяьннача хьалхарча туре Кхерамзлен Совете хержар 92 голос кхаьча Слонови Коста Береги 86 голос кхаьча Боливии.

Чехословакега кхаьчар 63 голос. Малайзега — 56 голос. Уж кІезигагІа я харжара эшача шин даькъал (вешта аьлча 72 голосал, хІана аьлча кхадж тоссача дакъа лоацаш 108 мохк бар).

Цунца дувзаденна хоржараш Чехословакии Малайзии мара а йоацаш шоллагІа тур чакхъяьккхар. Чехословакега кхаьчар 55 голос. Малайзега — 52 голос. Хоржамаш дІахо а деш да. Массехказа кхадж тессачул тІехьагІа харжара эшаш кхоалагІа дакъа кхадж кхачанзар е Чехословакега а, е Малайзега а. Ассамблея сопам бир Кхерамзлен Совета массазара член боаца цхьа мохк хоржилга юха пІаьраска денналца тІехьадаккха.

Цул тІехьагІа экономически социальний совета ялх член харжа йоалаелар Ассамблея.

Генеральни Ассамблея 1964 шера 1 январе денз дІайолалуча кхаь шера йолча ханна экономически социальнии совета членалла хержай Алжир (95 голос), Франци (95 голос), Чили (94 голос), Ирак (91 голос), Люксембург (85 голос), Эквадор (84 голос).

Цу тІехь чакхъяьлар Генеральни Ассамблея ІуйрІйнара пленарни заседани.

Социалистически Федеративни Югославе Республика. Йовзаргйоацача яьннай Белград укх тІеххьарча 19 шера. Гитлеровски бомбаша чІоагІа йохаяь город ший човнаш ерзаеш яр. Юххьанца денз хьайир промышленность, хьайир дешарен Іилмани учрежденеш, библиотекаш, музеяш, театраш, магазинаш. Къаьстта дукхагІа терко йир чуІе цІенош хьалдара. ХІанз 250 эзар саг вахаргволаш керда район юллаш латтача. Сава яхача хил дехьа даьннад югославски столица доазонаш.

СУРТА ТІА: города кердача районе хьалдаь чуІе цІенош.

И. Дынина сурт. ТАСС фотохроника.

ЭКРАНА ТІАРА УРОКАШ

Лампаш йов. Экран сийрдайоал. Хьокхаш да «Антарктида» яха кинофильм. Из я школе луш йола географе урок. Урок яьннай. цул тІехьагІа киномеханика кІопилга чу а делле республикански филмотеке дІахьу фильм.

2 эзар гаргга кинокопи да фильмотеке. Укхаза да историех, литературах, географех, биологех, химех дола кинофильмаш.

Царел совгІа фильмотеке да английски, французски, немецки меттала дола кинофильмаш.

Йоккха яц фильмотеке коллектив, бакъда цо гІулакх деш я дешара заведенейн школайн 170 киноустановка.

Вай республикерча районий школашка а хьувкх цу тайпара кинофильмаш. Уж хьувкх № 6 йолча Шелковски овцесовхозе, Калински винсовхоза школе, ЦІа-Веданарча школе, Урус-Мартана школе. Школаша ийца па Іеш цу тайпарча фильмотекех пайда эц статистически техникумо, медицински училища, мехкдаьтта а педагогически а институташа.

Фильмотеке кхаьчай кинофильма керда экземпляр. Монтажница А. М. Гащенко лаьрххІа хьож цунга. Цул тІехьагІа картотеке Іодул фильм, тІаккха школай экранашка кхоач из.

С. ВОРОНИН.

«ФИЛОСОФЕ ДЕШАШ» ЯХАЧА ЖУРНАЛА ЯЗЛЕ, ХЬЕХАРХО

Юкъерча школе обществоведени хьехача хьехархошта долча новкъостала материалаш кепа етта йолалу. «Философе дешаш» яхача журнала редакци. Цу кепа еттаргйолча материалашта юкъегІоргья диалектически исторически материализмаца, Іилман коммунизмаца, Іалам довзара, этика, эстетика, Іилман атеизма философски дешашца дувзаденна долча обществоведене эггара чоалханерча проблемашта хетаяь статьяш. Царех эггара хьалха журнала № 9 кепа техай «Марксистско-ленински философе чухь законах бола кхетам» яха В. Г. Афанасьева статья. Общество дегІаяреи Іилма довзареи историцарча материалех пайда а эцаш, авторо бовзийт закона хьакъехьара марксистски къоастам, гучайоаккх законий объективни оамал, хьисапаца наха деш долчун лард из хиларах тарра, бовзийт закона лоархІам. Статья тІа хьахьекхад, хІама кхетадараи законех, къаьстта а общественни дегІаахара законех пайда эцараи йола торонаш дуккхача хьале общественни классай керттерча декхараштеи хьашташтеи маэшшара хиланза ца йоалилга. Уж дешаш дувцача хана критика ю буржуазни философашта хетараштa.

Маркса, Энгельса, Ленина произведенеш тІара, КПСС съездий материалаш тІара дуккха моттигаш белгалйоахаш хиларо хьехархошта новкъостал дергда Іомаеш йолча проблема хьакъехьара литература кхетаде. Статья чакхйоаллаш лоацца выводаш ю цу тема хьакъехьа.

Журнала тІехьа-тІайоагІача номераш тІа кепа тохаргья укх темаех йола статьяш: матери вІашагІйоллара хьакъехьара вай ханара Іаламан-Іилман кхетам, хаьда доазув доацаш а даиман латтаргдолаш а Дуне хиларах, химена карагІдаьннарий философски лоархІам, биологена карагІдаьннарий философски лоархІам, кибернетикана карагІдаьннарий философски лоархІам, абстрактнии конкретнии, матери кхетами, мишта кхетаде деза Іилмах юкъарчал доацаш хІама хьакхоллаш бола обществa низ белга, общества хІама хьакхоллара низийи материально-технически базаи соотношенех, фу яхилга да массе оагІорахьа а гармоничи а дегІавена саг яхилга, сенах латт дына морала зе, коммунизм хьалъерий моральни кодекс (статьяй сери), мировоззрении искусствои, социалистически реализм — дунен искусство дегІаяра эггара лакхехьара этап, формализм, буржуазни искусство йожар хьахьокхаш из хиларах тарра, иштта кхыяраш.

«Философе дешаш» яхача журнала редакце чІоагІа хамбергба журнала тематиках, чулоацамах, статьяш язъяра формах, кепа теха араювлача материалий методически оагІонех шоай замечанеш яхкийтача обществоведене хьехархой а беррнгача новкъостий а.

М. МИТИН,

«Философе дешаш» яхача журнала керттера редактор, академик.

ХАЛКЪА ГАНЗ

КПСС ЦК июньски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара дукха болх бу краеведчески музея. Укхаза да материальни а духовни а культура бокъонца дола памятникаш. Халкъа йоккха ганз я уж памятникаш. Хьажа ухарий общеобразовательни, культурни кхетам лакхбара доккха новкъостал ду краеведчески музея материалаша.

Коммунистически кхетамца нах хьалкхебара, дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш невьха кхетамцара дІададахара боккха лоархІам болаш я «Советски творчески дарвинизм» яхен «Лаьтта вахар хьахиларах Іилмои дынои дувцараш» яхен экспозиционни комплексаш.

Хьалххара хиннача коммунистически субботникашкара денз таханара коммунистически къахьегама предприятеш, цехаш, бригадаш, ударникаш хьахьокхаш йола экспозицеш я тха музея. Укхаза хьажа баьхкарашта бІаргагу коммунистически къахьегама цІераш лелаеча Грозненски нефтемаслозавода, Центральни ремонтно-механически завода, кхыча установкай, иштта Социалистически Къахьегама Турпалий Т. Б. Летковскаяй; Эсмухамбетов Наурде, хьажкІаш лелаеча Кагерманов Оалхазара, кхы дуккхачар къахьегама гІулакхаш.

Советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйлаш йолаш нах хьалкхебара гІулакхаш а дика кхоачашду тха музеяс. МоастагІаща турпала къовсам лоаттабара, Даьхе дукха езара масалаш геттара дукха да вай республике. Музеяс довзийт Шерипов Асланбек, Гикало Николай, Ахриев ГІапур, Дьяков Александр, Нурадилов Ханпаша, Галушкин Борис, Цороев Іаддал, иштта кхыбараш санна болча гІорбаьннача наьха турпалера гІулакхаш.

Керда саг хьалкхевара боккха лоархІамера парте XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездийн КПСС ЦК Пленумийи материалаш гойташ йола экспозиционни комплексаш дика вІашагІъехкай музея болхлоша. ХІаьта укх деношда могаяь тІаийцай укхаза КПСС ЦК июньски Пленума материалаш тІа йола экспозици а. Цу тІа дика хьахьокх Пленума материалаш къахьегамхошта дІайовзийташ радиос, телевидене, газеташа, писателий Союза даь балхаш.

Къахьегамхой коммунистически кхетамца хьалкхебара хьакъехьара июньски Пленума решенеш кхоачаш а еш, чІоагІа эргабаьккхаб оаха политико-массови болх. Революце ветеранашца, граждански а Сийлахь-боккхача Даьхен а тІемий турпалашца, коммунистически къахьегама бригадай членашца, юртбоахама маякашца, писателашца, поэташца, иштта республика дикагІболча кхыча нахаца хьажа ухараш вІашагІбетталуш йола массови балха керда форма дІайолаяьй оаха. ХІанзлехьа а из форма геттара дика хилар гучадаьннад тхона. Цу гІулакха къоастадаьд музея наІараш йийла хургйола денош.

ДІа-юха кхувлача музеяца республика районашка ух тха болхлой. Юрта боахама къахьегамхоша а дешархоша а чІоагІа къобалдаьд из гІулакх. Укх шера Ножай-Юрта, Наьсаре, Ведана, МагІалбике, Урус-Мартане, Гудермесе хиннаб уж.

Школашца, технически училишашца айхха бувзам лелабара хІанз дикка опыт я тха. Краеведчески уголокаш а, школьни музеяш а вІашагІйохкара новкъостал ду оаха школашта. Коммунизм хьалъяр духьа даьша даьккхар, хьадаьр лораде а вай Даьхен сий лакхалоаттаде а кагирхой Іомабеш дола гІулакхаш дІахо йодача хана кхы а чІоагІагІа шерде лерхІ музея болхлоша.

Н. ШЕРБАКОВ,

Нохч-ГІалгІай Краеведчески музея советски ханарча историе отдела заведующи.

СТОЛЯРИЙ ХЬИНАР

Октябра 46 шу дизара цІей — 7-ча ноябра къахьегама совгІатаца накъа бахара цхьоагІо йоллаш къахьегаш ба горпромторга стройцехера столяраш. Цар дош деннад из ди хьатІакхачалехьа номер 10 йола универмаг торговле кердача формах (нах товараштa хьатІаухаргболаш) тоаяь яккха, Ленина улицагІа йолча 35-гІча тика витринаш, прилавкаш, пластикаца кийчъе, Ташкала яхача городоке хьалъяь керда тика сихха кийч а яь дІаяла.

Цеха коллектив ший декхараш ханал дуккха а хьалха кхоачашдаь яргхиларах дийцар 15 шера цига болх беш волча столярий бригадира нов. Карамьянц Артем Семеновича. Дика тешал ду цо ший бригадацарча дикагІболча столярашта нн. Чалбарах Григорий Васильевича, Драчилин Александр Романовича, иштта кхычарна.

ЧІоагІа барт тайна коллектив я Артема кулгалдер. Цо тІайцца моллагІа декхар ханал хьалхеи качество дика йолаши чакхдоал. Итт бетта план хІанзле кхоачаш а яь, хьатІахулча бетта чотах къахьегаш ба столяраш.

Цу хьаьналча коллективо кхоачашдеш да горпромторга тикашта ремонт яр, кердача формах уж тоаяр санна дола балхаш.

Д. АМАРОВ.

Дж. ЯНДИЕВ.

ДЕШАРХОШКА

Деша гІо
шуга яхаш мо
Іуйра гІотташ
йоагІа,
Дошо зІанараш
хехкаш сихо
Малх а
Айлуш боагІа.
ГІовтта бераш,
гІовтта
Вахара ираз,
Дунен сердало
Дешарца
йолга ховш,
ГІовтта бераш,
гІовтта
Дешара хало
Атта ловш.

Пионерий сборе

ЧІоагІа дог гІоздаьнна, гІадбаха бар укх деношка № 22 йолча Грознерча школера пионераш. Школа духовой оркестр я лекхаш. Дешархоша хьаяь баьццарей цІен сигналаш йола светофор латт зала чу, хьалтеха лозунг доал «Никъ ле баьццарча улица», аьнна. Зизаш бе а дехка мугІарах латт хьаьший тІаьца кийчбенна пионераш. ЙоккхагІа йолча пионер-вожате Л. Климовас милице капитанага Тульцевайга рапорт а луш, дІайолаю пионерий сбор. Укхаза ва гІорваьнна шофер Н. И. Белянкин, автоинспекце комиссе председатель, воккхагІа вола лейтенант Рыбкин, милице капитан Тульцева, цар боалабаь дийшаь баьнна къона шофераш.

Капитана Тульцевас дийцар дешархошта улица тІа гІаш нах лелара бокъонаш телхаярах доалача зенех я уж ца хилийтара де дезараш а.

Цул тІехьагІа нов. Рыбкина шоферал Іомадаьча шоаш сборе боалабаьча кагийча наха удостоверенеш дІаделар.

ДІахо къамаьл даьча Николай Иванович Белянкина шоферий удостоверенеш ийцарашка а дешархошка а дийцар автотранспорт мел лоархІам болаш я а городерча автотранспортага авареш йоацаш болх байтара пионераша де дезараш а.

Сий дола пионер а ваь, шоай отряде хьанийцар № 22 йолча школа пионераша гІорваьнна шофер Николай Иванович Белянкин.

Сбор чакхйоаллаш самодеятельни концерт оттадир дешархоша хьаьшашта.

М. АУШЕВ.

ТУРПАЛ ПИОНЕРАШ БОЛЧА

Город Грозне, № 3 йолча юкъерча школера дийша ваьнна Советски Союза Турпал Владимир Николаевич Гайдуков хІанз дукха ха йоацаш пионераш болча хьоашалгІа вена хилар. ЧІоагІа безаме хилар цар вІашагІкхетар. Сийлахь-боккха Даьймехка тІом болча хана шийна карагІдаьнна денал дола гІулакхаш а машарерча шерашка ше хьега къа а дийцар пионерашта Турпало.

Къамаьлаш чакхдаьначул тІехьагІа цхьан хана ше деша ваьгІача классе вахар Владимир Николаевич. Цига а безаме къамаьлаш хилар цун пионерашцеи октябряташцеи. Сийлен пионералла дІайийцар Турпал.

Сурта тІа: Юхненко Людас мишта деш хьожаш воалл В. Н. Гайдуков.

Г. Лысенко тексти сурти.

Спорта хоамаш

Укх деношка Грозне дІайихьар «Урожай» яхача спортивни обществa профсоюза 13-ча съезда сийна дІайолаяь республикански кросса финал. Город Грознера еррига районий а хІаьта иштта юртбоахама еррига районий а городий МагІалбика, Гудермеса сборни командаш яр кроссе дакъа лоацаш. Къаьстта белгалдаккха деза, укх шера дІайолаяьча кроссе дакъа лоацаш 30000 совгІа саг хилар, хІаьта финале дакъа лаьцар 160 саго. Белгалдаккха деза цу финале дакъа лаьцача 5 саго спортивни хьалхара разряд яьккха хилар а хІаьта 98 процент болча кроссе дакъа лаьцараша 2-чей 3-чей спорта разряд яьккха хилар а.

Яхь дІайихьар 500, 1000, 3000, 5000, 8000 метр бовдаш. Цига къаьстта белгалбаьлар мехкарашта юкъе 1000 метр едда Шаьларча школа хьехархо И. Сигитова, 5000 метр едда Н. Ильина, маІача наха юкъе 5000 метр ведда В. Хусаинов, 8000 метр ведда хьалхара моттиг яьккха В. Бархаев. Цхьаккха шера ца хиннача тайпара сакъердаме, шоай низ, хьинар хьахьокхаш дар из ди. Цу дено гучадаьккхар вай республике спорт езаш а йовзаш а дукха нах хилар.

А. БЕЛОУСОВ,

«Урожай» яхача общества председатель.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛАДУВГІА, ХЬАЖА

РАДИО: 6.30 — «Хий дехкари удобренеш ехкари — ялат даккхар лакхдара йола торонаш я» — юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — ашараш; 6.50 — передачай программа; 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.30 — Іуйрийнара концерт, 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (гІалгІай меттала); 16.00 — радиои телевизиони передачай программа; 16.05 — «Композитора Бизе творчество» — музыкальни передача (эрсий меттала); 16.30 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.45 — кагирхошта передача (гІалгІай меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» — радиогазета (Ростовера трансляци); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Халкъа хьинара хьасташ» — беседа (нохчий меттала); 18.28 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.40 — нохч-гІалгІай иллеши халхара ашараши.

УКВ: 9.00 — Виолончелиста Ростроповича концерт; 10.15 — «Къоналах дола письмош» — радиопостановка. Берашта; 10.40 — «Анна Болейн» яхача Доницетте опера тІарча темашта йола Глинка серенада; 19.00 — «ТІеххьара ана-юхе» яха радиопостановка; 20.35 — нохч-гІалгІай ашараш; 21.10 — «Форда тІара хьекха мух» — радионовелла; 21.35 — «Граф Люксембург» яхача Легара оперетта монтаж; 23.15 — доттагІлен концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — «Дийнахьа делкъийга» — кинофельетон, 12.10 — «Жорж Бизе» концерт — лекци. Из ваь 125 шу дизара хетаяь; 12.45 — «Ден сердалоне» — телеспектакль; 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни кердалараш (нохчий меттала); 18.40 — киножурнал; 18.50 — КПСС Центральни Комитета июньски Пленума решенеш вахаре йоалаеш кхоачашъяра. Беседа. 19.05 — хьайбашта дІайха а, диза долаш а Іа даккхара кийчо яр (нохчий меттала); 19.15 — «Тхо долча, Ладоге» — бакъдолчое тІера хьайийца фильм; 19.40 — английски метта урок; 20.10 — передачай программа; 20.15 — «Наькъаш вІашагІкхеттача» — яха художественни фильм.

Город Грозне, Цветной переулках, № 9 йолча цІагІа, вахача гражданина Нестеров Николай Ивановича суде деннад, город Грозне, 3-ча Украински переулках, № 2 йолча цІагІа, яха гражданка Нестерова Валентина Семеновна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Шеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий—2-25-72;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции.

СФ02225. Заказ № 6959.